

ALL I HAVE LEARNED

Taiteellis-pedagogisia fragmentteja

TIINA SANTAVUO

kuva: Tiina Santavuo

TANSSINOPETTAJAN MAISTERIOHJELMA

**TEATTERI-
KORKEAKOULU**

✕ TAIDEYLIOPISTO

2017

OPINNÄYTETYÖ

ALL I HAVE LEARNED

Taiteellis-pedagogisia fragmentteja

TIINA SANTAVUO

TANSSINOPETTAJAN MAISTERIOHJELMA

TIIVISTELMÄ

Päiväys:

TEKIJÄ Tiina Santavuo		KOULUTUS- TAI MAISTERIOHJELMA Tanssinopettajan maisteriohjelma	
KIRJALLISEN OSION NIMI ALL I HAVE LEARNED - Taiteellis-pedagogisia fragmentteja		KIRJALLISEN TYÖN SIVUMÄÄRÄ (SIS. LIITTEET) 48 s.	
TAITEELLISEN / TAITEELLIS-PEDAGOGISEN TYÖN NIMI ALL I HAVE LEARNED (Ohjaus: Tiina Santavuo, Äänisuunnittelu: Tiina Santavuo, Valosuunnittelu: Mia Jalerva, Esiintyjät: Anna-Liisa Parkkinen, Elina Keinonen, Essi Santavuo, Anna Tuomola, Sonja Setälä, Jenni Tuomola ja Tiina Santavuo. Ensi-ilta:20.10.2016 , Teatterikorkeakoulu Studio 2.) Taiteellinen osio on suoritettu TeaKissa ☒			
Kirjallisen osion/tutkielman saa julkaista avoimessa tietoverkossa. Lupa on ajallisesti rajoittamaton.	Kyllä ☒ Ei ☐	Opinnäytteen tiivistelmän saa julkaista avoimessa tietoverkossa. Lupa on ajallisesti rajoittamaton.	Kyllä ☒ Ei ☐
<p>Tämä on opinnäytetyöni Teatterikorkeakoulun tanssinopettajan maisteriohjelmaan. Tein taiteellis-pedagogisen opinnäytteen, ALL I HAVE LEARNED teoksen, jonka ensi-ilta oli 20.10.2016 Teatterikorkeakoulun Studio 2. Tämän taiteellis-pedagogisen teosprosessin kautta avaan pedagogista ajatteluani tässä kirjallisessa osiossa. Opinnäytteeni kirjallinen osa on dokumentaatio ja matka omaan tekijyyteen ja taiteellis-pedagogiseen ajatteluuni teosprosessin yhteydessä. Tarkennan katsetta prosessiin ja sen tapahtumiin, en niinkään lopputulokseen eli teokseen. Käyn läpi kronologiaa mukaillen teosprosessini vaiheet, johon kuuluu: haaveilua, virittäytymistä, kysymistä, materiaalin keräämistä ja tuntemattoman kohtaamista. Alun innostusta seuraa koollekutsumisen vaihe, jossa tapahtuu kohtaaminen toisten kanssa ja yhteinen jakaminen. Ja sitten alkaa itse teoksen muotoaminen. Kirjoittamani kronologian sisällä on fragmentteja ja erilaisia tekstimuotoja. Jokainen luku tarkentaa katsetta eri osa-alueeseen, jota pidän tärkeänä ja olennaisena oman työskentelyni kannalta. Ehdotan, että niin teosprosessi kuin kirjallinen työ voi olla muodoltaan fragmentaarinen ja runollinen.</p> <p>Vaikka taustani on tanssissa ja olen valmistumassa tanssinopettajan maisteriohjelmasta, en koe tekeväni tanssiteoksia. Yksi lähtökohdista työssäni on ollutkin esityksen lajittomuus. Teosta tehdään sen ehdoilla ja keinoilla, mitä teos juuri silloin tarvitsee. ALL I HAVE LEARNED teoksessa tärkeimmiksi löydöksiksi nousee henkilökohtaisuus, ruumiillisuus, tuntemattoman kanssa työskentely, LeikistiVakavasti tunnelma, toiset ja kohtaaminen sekä muutos. Pohdin henkilökohtaista lähtökohtaa taiteen tekemisessä ja kuinka paljon henkilökohtaisuuteen liittyy paljastamista, paljastumista ja peittämistä. Tärkeäksi löydökseksi nousee myös ruumiillisuus ja sen henkilökohtaisuus.</p> <p>Kysyn ja summaan sekä taiteellisen- että kirjallisen työn avulla, mitä olen tähän mennessä oppinut? Onko toimintani taiteellis-pedagogista? Mitä on taiteellis-pedagoginen tapahtuminen? Miten teosprosessi on pedagoginen? Olen pitänyt pedagogiaa jotenkin ulkopuolisen asiana omassa taiteellisessä tekemisessäni; opettaminen ja taiteen tekeminen on tuntunut kahdelta erilliseltä puolelta itsessäni. Ikään kuin toinen olisi jätettävä sivuun kun on tekemisissä toisen kanssa. Että pedagogisuus olisi kärjistettynä: myöntymistä, kiltteyttä, mielipiteettömyyttä, muut etusijalle pistävää, oman taiteellisen kiinnostuksen sivuttamista ja taitojen opettamista eteenpäin. Mutta opintojeni ja opinnäytetyöni ALL I HAVE LEARNED teosprosessin myötä olen muuttunut. Olen rauhallisempi ja varmempi siitä, että olen kulkemassa oikeaan suuntaan. Tuntuu koko ajan enemmän, että olen löytänyt tapani olla tässä maailmassa muiden kanssa. Pedagogiikka on aina mukanani, se on tapa ajatella, katsoa, kohdata, puhua, kokea ja toimia. Pedagogiikka ei ole vaikenemista tai myhäilyä tai kompromisseja. On lupa kokeilla ja epäonnistua. Pitää hyväksyä, ettei tiedä ja ettei tarvitse olla perillä. On annettava mahdollisuus itselle, toisille ja muutokselle.</p>			
ASIASANAT Taiteellis-pedagoginen, teosprosessi, henkilökohtaisuus, ruumiillisuus, muutos, tuntematon, fragmentaarisuus			

SISÄLLYSLUETTELO

NON, JE NE REGRETTE RIEN	9
AINA ALUKSI	11
<i>Ennen</i>	11
<i>Haave ja virittäytyminen</i>	13
<i>Kysyminen</i>	16
<i>Tunteimatton</i>	18

KOOLLEKUTSUMINEN	20
<i>Toiset</i>	21
<i>Ystävät ja meidän rituaalit</i>	22
<i>Kohtaaminen</i>	24

HENKILÖKOHTAISUUS	28
<i>Paljastaminen, paljastuminen (ja peittäminen)</i>	30
<i>Ruumiillisuus</i>	34
<i>Frida Kahlo ja omakuva</i>	36

TEOS (KUIN RUNO)	38
<i>Leikisti Vakavasti</i>	40
<i>Runo ja fragmentaarisuus</i>	43
<i>Muutos</i>	46

ALL I HAVE LEARNED	48
<i>Taiteellis-pedagogisesta ajattelusta</i>	48
<i>In the end. Is this the end.</i>	51

LÄHTEET	54
---------	----

NON, JE NE REGRETTE RIEN

Aluksi on aina into, eetos, haave. Elämäni rytmittävät ja sävyttävät erilaiset teosprosessit. Tapani kokea ja tarkastella maailmaa, ilmiöitä, ihmisyyttä ja ruumiillisuutta tapahtuu teosten tekemisen kautta. Haluan ajatella olevani antropologi. Tutkin ja laskeudun jonkun tuntemattoman pariin, elän tutkimuskohteeni parissa, silti tarkkailijan roolissa. Yritän löytää löydöksiä. Jotakin, jonka voin tunnistaa tai jotakin joka tuntuu niin vieraalta, että se on tärkeää. Tuon näkyväksi sen, mitä ei vielä hetki sitten ollut, eikä sitä hetken päästä enää ole; ainakaan samanlaisena. Olen huomannut, että lähtökohtani tekemiseen on aina henkilökohtainen, joko henkilökohtainen haave tai henkilökohtainen kysymys. Tässä kirjallisessa työssä puhun jo toteutuneesta haaveestani, taiteellisesta opinnäytetyöstäni, ALL I HAVE LEARNED, jonka ensi-ilta oli 20.10.2016 Teatterikorkeakoululla Studio 2 tilassa.

Opinnäytteeni kirjallinen osa on dokumentaatio ja matka omaan tekijyyteen ja taiteellis-pedagogiseen ajatteluuni ALL I HAVE LEARNED teosprosessin yhteydessä. Tarkennan katsetta prosessiin ja sen tapahtumiin, en niinkään lopputulokseen eli teokseen. Tulevana taidepedagogina haluan jakaa omaa tekemisen kulttuuriani ja kohdata ihmisiä. Haluan luoda mahdollisuuksia, mahdollistaa hetken hengittää yhdessä. Olen valmistumassa Teatterikorkeakoulun tanssinopettajan maisteriohjelmasta ja tulokulmani taiteeseen, opettamiseen ja esiintyjyyteen tulee nykytanssin maailmasta. En kuitenkaan puhu tekstissäni tanssista, tanssiteoksesta, perinteisestä tanssinopettamisesta vaan ruumiillisuudesta, henkilökohtaisuudesta, teoksesta ja toisten kohtaamisesta. Puhun oppimistani, kohtaamistani ja kokemistani asioista ja nostan kokemuksiani sekä havaintojani esiin, jotka ovat muuttaneet minua tai vahvistaneet jo olemassa olevaa. En yritä tässä työssäni väittää tai opettaa mitään. Avaan omaa henkilökohtaista ajatteluani ja hahmotellen kevyin vedoin taiteellis-pedagogista työskentelytapani.

Haaveeni ja toiveeni oli, että voisin työskennellä tuntemattoman ja ei-yymmärtämisen parissa. En halunnut nimetä ja lukita teosta millään etuliitteellä, en lähtenyt tekemään tanssiteosta. Yritin koko työprosessini aikana olla tuntemattoman äärellä, olemaan itselleni vieras ja yllättävä. Kuitenkin työni nähneet ovat sanoneet sen olevan näköiseni. En pääse itseäni

karkuun. Suurimmaksi löydöksi muodostui henkilökohtaisuus, ruumiillisuus ja oman taiteellis-pedagogisen ajattelun kirkastuminen. Ja miten ruumiillisuus on hyvin henkilökohtaista, jotain mitä on vaikea peittää.

Olen kirjoittanut tämän kirjallisen osan kronologiaa mukailevaksi, miten ALL I HAVE LEARNED teosprosessi eteni. Jokainen luku tarkentaa katsetta johonkin tärkeään löydökseen teosprosessissa. Mutta kronologian sisällä on fragmentteja, välähdyksiä ja kohtauksia. En pysty muotoilemaan ja kirjoittamaan asioita lineaarisesti vaan kuten mieleni, asiat pomppivat ja järjestäytyvät järjen ulottumattomissa. Ajattelen poeettisesti ja fragmentaarisesti, siksi kirjallinen osio jatkaa katkelmaista muotoa. Kirjoitan samalla tavalla kuin tajuntani ja todellisuuteni muodostuu: palasina, katkelmina, huomioina, listoina, kuvina, tunnelmina, muistoina, haaveina, ajan kulumisena ja lainauksina muiden ajatuksista.

Puhun ensimmäisessä osiossa *,aina aluksi*, haaveesta ja virittäytymisestä, silloin kun olen teosprosessin alkuvaiheessa. Virittäytymiseeni kuuluu innostusta, materiaalin keruuta, kysymistä ja tuntemattoman kohtaamista. *Koollekutsumisen* osiossa pohdin toiseutta ja ystävyyttä. Ja sitä, kuinka tärkeää on kohdata. *Henkilökohtaisuuden* osiossa mietin sen merkitystä tekemiseen ja kokemiseen. Henkilökohtaisuuteen liittyy paljastamista, paljastumista ja peittämistä. Kaikista henkilökohtaisinta tuntuu olevan oma ruumis, ruumiillisuus. Oma ruumis ja sen elämä piirtää omaakuvaa, joka on muuttuva. Frida Kahlon omakuvat, joita hän teki aina dokumentoidakseen jotakin olennaista omasta elämästään, ovat yksi tapa hahmottaa omaa olemista ja tehdä taidetta. *Teoksen* muodosta, teos voi olla runo, puhun omassa osiossaan. Ehdotan, että teos voi muodostua kevyesti ja leikkisän vakavasti, LeikistiVakavasti, erilaisista fragmenteista. Mitään ei kuitenkaan tapahdu ilman muutosta. Viimeisessä fragmentissa kokoan omaa *taiteellis-pedagogista* ajattelua, ALL I HAVE LEARNED ?

Tiedättekö mitä ?

”Non, Je ne regrette rien”

-Edith Piaf

AINA ALUKSI

Puhun tässä osiossa haaveesta, virittäytymisestä taiteellis-pedagogiseen oppinäytetyöhöni ALL I HAVE LEARNED teosprosessiin, johon kuuluivat innostuminen, kysyminen ja tuntematon. Mutta sitä ennen :

Ennen

Tähän olen tullut. Mistä? Mitkä tapahtumien ketjut ovat virittäneet minut juuri tähän, tällaisena kuin olen? Mitä kaikkea kuplii alla? On aiempi elämä. Ja nyt tämän hetkinen elämä. Eikä tämäkään prosessi ole erillinen elämästä. Tämä on elämäni.

Yksi selitys: ” The year I was born the Comet named Halley passed our planet which is called Earth”. Vuonna 1986 taivaalle ilmestyi Halleyyn komeetta, Edmond Halleyyn 1700-luvun alussa löytämä komeetta, jonka paluuta hän ennusti. Ja Halleyyn komeetta on palannut, 76-vuoden välein, viimeksi alkuvuodesta 1986. Luulen olevani sen perillinen, sillä synnyin 20.12.1986.

Syntymäni/ maahan leijailemisen jälkeen olen elänyt Porissa rakastavassa perheessä, harrastanut kaikkea mitä olen halunnut (rakkaimpina tanssi, taitoluistelu ja teatteri) nauttinut koulusta, erityisesti äidinkielestä ja historiasta, tehnyt esityksiä aina kun mahdollista, ohjannut tanssia vuodesta 2001, matkustanut Kanariansaarilta Havaijille, pyrkinyt Teakin näyttelijäntölinjalle kolme kertaa, opiskellut fysioterapiaa, jotta huomaisin kuuluvani tanssille, viettänyt syksyn 2010 New Yorkissa, opiskellut tanssia nyt seitsemän vuotta, perustanut oman tanssiteatterikoulun, luopunut siitä, opiskellut Teakin tanssinopettajan maisteriohjelmassa, opiskelujeni aikana ottanut myös nykyesityksen ja dramaturgian opintoja, soittanut ukulelea ja tehnyt omia lauluja, säilyttänyt 6 läheisintä ystävää vuosikymmeniä ja saanut uusia mukaan viimeisen kymmenen vuoden aikana, asunut kahden kaupungin välillä ja ikävöinyt pientä Lilli koira. Täyttänyt 30-vuotta ja surrut tulevia menetyksiä.

Olen kiinnostunut tanssista ja liikkeestä, mutta vielä tarkemmin ruumiillisuudesta, esityksestä ja sen mahdollisuuksista. Teatterikorkeakoulun

tanssinopettajan maisteriopintojen aikana olen löytänyt itselleni tärkeiksi työtavoiksi ja lähtökohdiksi ruumiillisuuden ja fyysisyyden, luisen rakenteeni kautta liikkumisen, liikkeestä ja liikkuen poeettisen kirjoittamisen sekä score-työskentelyn.

Scoren olen määritellyt löyhäksi käsikirjoitukseksi, partituuriksi. Score voi olla runollinen kirjoitelma tai suoraviivainen ohje. Score voi olla myös yritys kirjoittaa esitys. ALL I HAVE LEARNED teoksessa käytimme lopulta yhtä scorea, jonka olen kirjoittanut tekemästani koreografisesta fraasista:

” Kapea neljäs asento ja mieti

Yllätä ja kaappaa pyörähdyksellä jotakin ilmavaa syliin

Loukkaantunut lokki

Momentum

Ja rotaatio puun ympäri + 1 asento ja holtiton ranka

Humalainen , majesteettinen jänis, korvat kaareutuu kumartaessa

Etene ja reisiluun päät lonkakuopista ulos ja ylös, puoliväli

4x samurai , huipennuksena silppuri

3x hapuilevaa arabesqueta, 4 löytää muotonsa

tunnustele rintoja ja pakaroita

(ei tunnu missään, hyvälle ja hyväksyvälle, tämä ei ole seksuaalista, tämä on ruumiini)

suu auki, ole olio (mahdollinen teatraalisuus ei kiinnosta)

PEACE

Valua alas aarian soidessa, fokus katossa

Raahaudu

Ja anatominen, luinen grande jete

Luuranko tekee muutaman öljyisen blien

Ihmettele ylätilaasi ja olet ympäri, ihmettele eteenkin päin

Purista nyrkki, herjaa ilmatilaa

Huljahda lihakasaksi

Hevonen etsii kuninkaallista kuvaa ennen lähtöään

OLE HEVONEN! -> laukkaa

Yllätä itsesi pysähtymällä, pieni väliaplodi

Vedä viiva, raja

Astu sen yli

*Joku arkinen ele
Tässä olet sinä
MAALI!”*

Haave ja virittäytyminen

Ja nyt 2016 : haave teoksesta. Tällä kertaa haaveilin tekevän taiteellis-pedagogisen opinnäytetyön, jonka prosessissa olisin tuntemattoman äärellä. Tunnen kutkuttavaa kiinnostusta tuntematonta ja ei-tietämistä kohtaan. Työ alkaa silti haaveilusta. Ja sitten kaunis ja inspiroiva vihko, jonka tyhjiys kutsuu täyttämään sitä intohimoisesti ja hiljaa.

Kuva: Tiina Santavuo

Oma prosessini ja virittäytymiseni oli lähtenyt jo käyntiin hakiessani tuotantopaikkaa Teatterikorkeakoulun opetusteatteriin 2016 alkuvuodesta. Silloin oli vain haave, joku idea. Paikan varmistuttua ajatukset virittäytyivät uusille taajuuksille. Mitä kaikkea se voisi olla ja kenen kanssa? Koko kesän laiskan varmasti mietin ja vitkutin, mistä voin tehdä opinnäytteen, mikä tuntuisi tärkeältä itselle, mutta myös muille? Kirjoitin itselleni scoren, pyrkimyksenä virittäytyä tekemiseen ja tulevaan teokseen:

”Mitä ennen kuin esitys voi alkaa:

1)ole

2)kävele

3)pyöräile

4)pelaa tennistä

5)ole isovanhempien kanssa

6)tanssi

7)kirjoita

8)lue (*Bea Uusma :Naparetki, Todellisuuden tutkimuskeskus : Kokeva keho, Aune Kallinen: Nykyesityksen prosesseja, Tommi Parkko: Runon vapaus, Miki Liukkonen: Valkoisia runoja, Jonathan Burrows: a Choreographer’s handbook, Todellisuuden tutkimuskeskus : Ei-yymmärtämisen eteisessä, Outi Hakola: Kuoleman kulttuurit suomessa, Deborah Hay: My body, the buddhist, Meg Stuart: Are we here yet?*)

9)sauno ja ui

10)käy Ahvenanmaalla

11)seikkaile”

- työpäiväkirja 28.5. 2016

Vaikka noudatin omaa kesäkoreografiaani laiskasti, scoren myötä tuntui, että teosprosessi oli jo alkanut.

Tärkeimmäksi lähdekirjallisuudeksi nousi Todellisuuden Tutkimuskeskuksen ”Ei-yymmärtämisen eteisessä” (2008), Aune Kallisen ja Eero-Tapio Vuoren toimittama haastattelukirja ”Nykyesityksen prosesseja ”(2016) ja Riku Saastamoisen ja Irene Kajon artikkeli ” Tunteuttomasta ja taiteellis-pedagogisesta toiminnasta” (2016). Kaikessa edellä mainitussa kirjallisuudessa liikutaan tunteuttoman, ei-tietämisen, henkilökohtaisen prosessin, kohtaamisen, kysymisen ja taiteellis-pedagogisen ajattelun pinnoilla. Kirjallisuus keskusteli kanssani läpi prosessin, antoi toivoa ja intoa.

Syksyn tultua huomasin, että opiskelu ja ympäristö oli vaikuttaneet ajattelutapaani, relevantimmalta olisi tuntunut tehdä joku taiteellis-pedagoginen tapahtuma, upottava tai osallista esitys. Näyttämölle kaksiulotteisesti asetettu teos vaikutti jotenkin jäykältä, itsekkäältä ja vanhanaikaiselta. Haluaisin seisoa uudistusrintamassa ja kokeilla mitä kaikkea esitys voi olla. Mutta olen aina rakastanut näyttämöä, sen

mahdollisuuksia ja taikaa. Ohjaaja Milja Sarkola (2016) kertoo ajattelevansa aina näyttämöä ja näyttämökuvia. Hän sijoittaa kaikki ajatuksensa näyttämölle. (2016, 15) Tunnistan itsekin sijoittavani ideat näyttämökuviksi. Nyt kuitenkin tuotin itselleni painetta, että pitäisi tehdä jotain erilaista, kun olisi hieno mahdollisuus esitellä, mitä juuri minä ajattelen tästä maailmasta. Olin hukassa oman taiteilijuuden ja tekijyyden kanssa, kuka olen ja mitä haluan kertoa? Tarvitseeko minun kertoa mitään? Mikä minä olen edes kertomaan mitään? Opinnäyte alkoi tuntua tilaustyöltä, joka on tehtävä, kun tuotantopaikka on tullut. Yhtäkkiä ei ollut mitään haavetta, kysymystä, ideaa tai lähtöä teokselle. Kunnes työryhmä muodostui, puhun siitä myöhemmin ”Koollekutsuminen” osiossa.

Olen kirjoittanut työpäiväkirjaani 2016 vuoden syksyllä, mikä minua innostaa, rauhoittaa, kiinnostaa ja kiihottaa: *”meri, kirjoittaminen, oleminen, tähtikartat, merikartat, kartat, tanssiminen, yhdessä oleminen, saaret, muistomerkit, monumentit, luurangot, antropologia, arkeologia, topografia, hiljaisuus, metsän vihreä, kimallus, soittaminen, laulaminen, käveleminen, esiintyisyys, katse, rotaatio, dokumentointi, elämellisyys, sanojen järjestäytyminen, juhlat, monologit, vanheneminen, ei-tietäminen, tuntematon, mennyt ja tuleva.”*

Näistä lähtökohdista saan jotakin mystistä voimaa, joka laittaa mieleni ja ruumiini liikkeelle. Innostun asioista, ihmisistä ja ilmiöistä. Ja yhtä nopeasti kiinnostukseni saattaa hiipua. Haluaisin olla todella sitoutuneesti ja kirkkaasti kiinnostunut asioista. Mutta olen minä. Olen innostuja ja innostaja. Kun olen saanut muut innostumaan, saatan valua itse sivuun. Tavallaan lähteä. Tuntuu, etten koskaan ole edes saapunut mihinkään.

”Kauttakulkumatkalla. Hän oli tullut sinne vain lähteäkseen.”

-Frederic Gros, (2015, 65)

Mutta sitten kun sitoudun, niin todella sitoudun. Ja ALL I HAVE LEARNED teoksen prosessiin sitouduin, enkä ole vielä kukaan lähtenyt. Innostumista ja sitä kautta sitoutumista seuraa kysyminen.

Kysyminen

Haaveen ja innostuksen lisäksi tärkeimmältä tuntuu kysyä ja etsiä vastauksia; hyväksyen ja jopa toivoen, ettei mitään varmaa löydy. Luin ennen ALL I HAVE LEARNED harjoitusten alkamista koreografi Eeva Muilun haastattelun ”Nykyesityksen prosesseja ” (2016) kirjasta. Kutkuttamaan jäi ajatus: ”Kun aloitan uuden prosessin, kysyn itseltäni, minkä asian kanssa haluaisin viettää aikaa. Mikä on jotenkin henkilökohtaisesti tärkeää tai mikä suhteessa maailmaan vaivaa tai tuntuu, että olisi nyt merkityksellistä tehdä?”. (Muilu, 2016,27) Prosessi tuntuu tärkeältä, kun en tuhlaa aikaani turhaan vaan johonkin merkitykselliseen. Johonkin, joka muuttaisi jotakin. Muuttaisi ainakin oma todellisuuttani. Tässä taiteellisessa opinnäytetyöprosessia kysyinkin: All I have learned? Genrettömyys? Omaelämäkerrallisuus? Henkilökohtaisuus? Miten olen muiden kanssa? Rooli? Ruumiillisuus, fyysisyys? Äänimaailma? Puvustus, joka ei roolita tai lokeroi tunnistettavaan muotoon? Kaaos ja kauneus? Miten tämä ei kertoisi mistään ja silti kaikesta? Mikä on taiteellis-pedagogista?

Kysyminen on kysymistä itseltäni, työryhmältä ja materiaalilta. ALL I HAVE LEARNED prosessissa kirjoitan, puhun, liikun, katson ja kuuntelen. Vaikka yritän liikkua genrettömän esityksen haaveessani, huomaan kuitenkin lähestyväni esityksen tekemistä nykytanssin tulokulmasta, mutta silti kaikki tuntuu olevan mahdollista. Tuntuu, että olen vapaa muodolta (vaikkakin yleensä teoksistani tulee n40-60 minuuttisia näyttämöteoksia, joissa on joko herkkä tai painava alku, käytän liikettä, tekstiä, laulua, soittamista, henkilökohtaista materiaalia ja kaikki loppuu black outiin). Kuitenkin tanssiteos tuntuu vapaalta ja yllättävältä alustalta. Eeva Muilukin toteaa, koska tanssissa ei ole mitään valmista, niin silloin ollaan koko ajan eittämisen ja luomisen äärellä. Koreografin lisäksi esiintyjät joutuvat ratkaisemaan olemistaan kokoa ajan tietyllä tavalla, näin kysyminen on jaettava ja yhteistä. (Muilu, 2016,27-28) Itselleni kysymiseen kuuluu myös materiaalin keruu. Kerään materiaalia lukemalla, kuuntelemalla, keskustelemalla, katsomalla, kävelemällä, liikkumalla ja olemalla. Kun kysyy, saa materiaalia vastineeksi; sanoja, kuvia, luonnonilmiöitä, kirjoja, värejä, esineitä, musiikkia ja liikkeitä. Dramaturgi ja ohjaaja Katariina Numminen puhuu viehättävästi aihepähtöisestä esitysprosessista. Hän kuvailee lähtevänsä liikkeelle asioista, jotka mietityttävät häntä ja muodostavat vyyhtejä. Asioista

muodostuu näin yhtenevä kenttä ja palaset alkavat liittymään toisiinsa. Tällöin Numminen kokee, että nyt juuri siitä voisi kehittyä esitys. (Numminen, 2016, 53)

Luulen, että kysyminen ja materiaalin keräily on erilaista silloin kun lähdetään tyhjistä, kuten usein nykytanssissa, nykyesityksessä, performanssissa ja esitystaiteessa, kuin että lähtisi valmis näytelmäteksti edellä. Siksi olen varmaan niin mieltynyt nykytanssiin ja sen esitysprosesseihin, koska koen olevani keräilijä, ihmettelijä ja kyselijä. On ihanaa järjestää järjettömästi ja järjettömiä asioita esitykseksi. Voin vain luottaa, että koska tämä on minulle tärkeää, voi se koskettaa jotakin toista. Tai sitten ei. Ohjaaja Milja Sarkola toteaa: ”Mutta näkisin, että teatteri on viime kädessä tärkeintä tekijöilleen ”(2016, 24). Sarkolan ajatus on tyhjentävä, sillä niinhän se loppujen lopuksi varmasti on. Ah, miten kamalaa ja ihanaa! Täällä me kysymme, pyörimme, turhaudumme ja haltioidumme prosessissamme, ajattelemme, että meille tärkeä on muillekin tärkeä. Miten vapauttavaa, oma ammattini on kuitenkin tärkeintä itselleni. Olisi silti ihanaa muuttaa maailmaa. Ehkä juuri tässä tulee mukaan se taiteellis-pedagoginen kurotus jotakin kohden, pois omasta itsestäni. Jos se, että teemme teoksia, on tärkeintä tekijöilleen, niin silloin tärkeäksi nousee se aika, jonka käytämme oleillessamme teoksen äärellä. Eli yhdessä olemisen ja harjoittelu. Ohjaaja Tomi Silvennoinen kutsuu harjoittelua myös esiinkutsumiseksi:

” Jotakin kiintoisaa varmasti löytyy , jos kysymme mitä harjoitellaan kun harjoitellaan? Harjoitellaanko tiettyä esitystä tiettyyn ensi-iltaan vai harjoitellaanko sen esiinkutsumista alkaen siitä missä todella ollaan? Aletaanko heti pyrkiä johonkin, oli se sitten näyttämökuva tai jokin dramaturginen tavoite, vai kysytäänkö ensin mitä ja miksi ne ovat ja mistä ne voisi ilmaantua? Kysyminen on harjoittelua. Kysymisen ei tarvitse tarkoittaa vain jutustelua ja mielipiteen vaihtoa vaan se voi olla erityistä näyttämöllistä kysymistä. ” (Silvennoinen, 2008, 151)

Kysyminen ei tarkoita, että saisi vastauksia; olemme siis tuntemattoman, ei-yymmärtämisen ja ei-tietämisen alueella.

Tuntematon

Entäpä se tuntematon? Teatteripedagogi ja esitystaiteen tekijä Irene Kajo työskentelee tuntemattomasta käsin :

”Tuntemattoman kanssa työskentely on oman tekemiseni lähtökohta, ja sen kohtaamisessa on taitoja, joita voi kehittää. Aika paljon on kyse ajattelun muutoksista. Miten voi kehittää omaa ajattelua, jotta olisi helpompi altistaa itsensä vieraudelle? Itselläni tätä asiaa on auttanut filosofia, tietyt ajattelijat, jotka ovat koko elämänsä käyttäneet siihen, että ovat saaneet horjutettua jotain yksinkertaiselta tuntuvaan perusajatusta.” (Kajo, 2016, 142)

Kajon rohkaisemana yritän horjuttaa omaa ajattelutapaani lopettamalla ALL I HAVE LEARNED esitysprosessissa harjoitusten suunnittelun. Yritän olla ratkaisematta asioita ja lyömättä lukkoon. Haluan antaa enemmän aikaa esityksen teemoissa, maailmoissa ja kysymyksissä oleilemiselle. Haluan olla avoin ja valmiina muutokseen. Välillä onnistun, mutta enemmän epäonnistun. Olen silti varma, että selviämme , tästä tulee jotakin. Alun eetos teoksen genrettömyydestä unohtuu ja intuition avulla tartun aihioihin parhaalta tuntuvalla tavalla. Tuntuu merkityksettömältä korostaa esityksen lajittomuutta, koska en halua kahlita sitä lajittomuuteenkaan. Koetin pitkään pitää kiinni siitä, että oleminen ja itse teos ei olisi inhimillinen, koska halusin etsiä jotain muuta kuin ihmisen muotoa, joka on minulle tuttu ja turvallinen tapa olla ruumiissani ja näyttämöllä. Mutta mikä sitten on inhimillistä ja miksei voi olla inhimillinen? Miksen minä voi olla minä. Olen myös n. 62 % vettä. Ehkei ole olennaista onko inhimillinen vai epäinhimillinen, kunhan on yritys ja kurkotus kohti jotakin mistä ei ole aivan varma. Irene Kajo pohtii, että tuntemattoman kanssa työskentelyssä on kiinnostavinta ja haastavinta, että sen mitä pystyy kuvittelemaan, ei ole enää tuntematonta. *”Tällä ajatuksella kun työskentelee, niin työtavat muuttuvat, kun ei voi suunnitella sitä, mitä tulee tapahtumaan. Jää paljon enemmän sanattoman tiedon piiriin, johonkin epämääräiseen, intuitiiviseen, sellaiseen, mitä ei voi täysin hallita ja selittää.” (Kajo, 2016, 143)* Nyt haluan olla vapaa kaikista vaateista, joita olen itselleni alkumatkasta esittänyt.

Palaan aluksi kertomaani tarinaan Halley'n komeetasta, joka oli yksi lähtökohdista ja myös pysyvä elementti tarinana, ajatuksena kiertoradoista ja

toistuvuudesta ALL I HAVE LEARNED teoksessa, jonka ensi-ilta oli 20.10.2016. Ja sitten heräämme ensi-illan jälkeisenä aamuna:

”Tähtisadetta luvassa tänään - Halley'n komeetan meteoriparvi komeimmillaan.

Yksi tähtitaivaan komeimmista säännöllisistä tähtisadenäytöksistä on tänään komeimmillaan, kun Orionidien meteoriparvi on aktiivisimmillaan. Mikäli sää suosii, voi tänään nähdä 10-15 orionidiä tunnissa. Orionidit ovat yhteydessä Halley'n komeettaan. Siksi parven meteorit ovat melko nopeita, värikkäitä ja vanallisia ”

-Ilta-Sanomat , perjantai 21.10.2016 klo 06.45

Sopivasti esitystaiteen tekijä Eero-Tapio Vuori pohtii miten jonkun äärelle pääsee.

”Usein auttaa jos kysyy luvan, ottaa hatun karvaiseen käteensä ja pyytää nöyrästi lupaa lähestyä. Eikä tule lähemmäksi enne kuin on sellainen olo, että on saanut luvan. Kyse on siis vuoropuhelusta maailman kanssa. Maailma ei ole mykkä. Se puhuu meille koko ajan , kuiskuttaa korvaan salaisuuksiaan, kuuntelemisen taito on taiteilijan tärkein työväline. Kaikenlaiset tunkeutumisen, hyökkäyksen tai valtaamisen ajatukset on paras unohtaa heti. Ne ovat hybriksen strategioita, niiden tehtävä on vain vaientaa maailman äänet”. (Vuori,2008, 30)

Ehkäpä kysyin luvan, kuuntelin ja pääsin vuoropuheluun. Annoin maailmalle äänen ja se vastasi tähtisateena. Nyt jos koskaan olen tuntemattoman edessä. Mutta kuitenkin ensin kerron, mitä tapahtui ennen tuota tähtisateista esityskautta. Tarina alkaa siitä, kun pyysin minulle tärkeitä ihmisiä mukaan.

KOOLLEKUTSUMINEN

Olen usein se, joka tulee idean, ajatuksen ja yhteen kokoontumisen merkeissä. Olen ollut aina ryhmien kokoonkutsuja, ylläpitäjä, ohjaaja, koreografi ja fasilitaattori. Nautin, että voin värittää ihmisten, ja omaanikin, elämää erilaisilla yhteisillä prosesseilla, mutta kuitenkin olen usein jotenkin ulkopuolinen. Tarkkailija ja mahdollistaja. Varsinkin jos olen ollut jotenkin perinteisellä tavalla opettaja, jään erilliseksi palaseksi. Ihmisiä tulee elämäni ja tuntuu, että annan heille kaikkeni. Ja sitten he lähtevät, tai minä lähden, jää ikävä.

Edellisessä osioissa kerroin, että olin vielä yksin prosessissani haaveeni, virittäytymisen, innostuksen, kysymisen ja tuntemattoman kanssa. Tuntui jopa, että haave alkoi hiipumaan. Sitten tulivat mukaan muut, toiset. Ihmiset ja työryhmän kokoaminen tuntuu tärkeältä lähtökohdalta: kenen kanssa haluan olla juuri tässä prosessissa ja vastavuoroisesti, että ketkä haluavat tehdä kanssani? Siitä kohtaaminen ja teos muodostuu. Kutsuin ALL I HAVE LEARNED teokseen mukaan esiintyjät ja ystäväni: Anna-Liisa Parkkinen (TAO3), Elina Keinonen (TeM, näyttelijä), Essi Santavuo, Anna Tuomola, Jenni Tuomola, Sonja Setälä (pitkälle edenneitä tanssinharrastajia minulle niin rakkaasta Porista). Kerroin heille:

”Tässä teoksessa: tehdään maailman upein unisono, perustetaan bändi, hypitään, ollaan eläimiä, horjutetaan aisteja, kirjoitetaan ja siirrellään ruumiita.

tarkoitus olisi luoda kaaosta, kauneutta, mahtipontisuutta, ja samalla arkisuutta, leikisti vakavasti tekemistä, genrettömyyttä ja eläviä installaatioita.

TAI SITTEEN JOTAIN IHAN MUUTA.” (Facebook, 1.8.2016)

Kaikki lähtivät mukaan, olin onnekas. Sain viettää seuraavat kaksi kuukautta tiiviisti ystäväni kanssa. Tuntui, että työryhmä pelasti minut. Aloimme haaveilemaan ja haahuilemaan yhdessä. Mukaan tuli haaveilemani eittämisen vahingossa, koska meitä oli paljon ja kaikilla oli vapautta ja

vastuuta. Näin alkoi muodostua meidän kaikkien yhteinen ALL I HAVE LEARNED matka.

Toiset

Rakastan eniten teoksissa sitä, miten se ja työryhmän ihmiset limittäytyvät omaan elämääni. Työryhmästä ja yhteisistä kysymyksistä ja ilmiöistä tulee osa arkea. Saan elää maailmassa, jonka olemme itse luoneet. Yhteinen päämäärää sitoo yhteen, meillä on yhteinen polttoaine, salaisuus, tehtävä ja oma maailma kolme kuukautta. Tällainen tihentynyt maailma ei olisi mahdollista ikuisesti, mutta hetken olemme samalla radalla.

Kun kävelen Mariankadulla ja antikvariaattiliikkeen ikkunassa näen lasisen kalanluurangon, työryhmäni luiset rakenteet ja hahmotelmat oliosta tulee mieleen, lähetän heille kuvan. WhatsApp ryhmämme täytyy teoksen teemoihin liittyvistä kuvista ja tapahtumista, haluamme jakamalla viestittää toisillemme: olette mielessä, olette tärkeitä, tämä on meidän yhteinen teos.

Suggestoterapeutti Risto Santavuori esittää ajatuksen, että vain suhteessa toisiin voi tulla omaksi itsekseen (2008, 83). Joten enkö tiedä kuka olen, ennen kuin kohtaan toisen? Mutta kuka se toinen on? Esitystaiteilija Pasi Mäkelä kertoo tarinan, jossa venäläistä valokuvaaja Boris Mikhaïlovitsia syytettiin näyttelynsä yhteydessä siitä, että hän käyttää taiteessaan hyväkseen

toisten ihmisten kärsimyksiä. Valokuvaaja vastaa syytteisiin, ettei ole olemassa ketään toisia ihmisiä. (Mäkelä, 2008, 201) Toiset on joku muu kuin minä, mutta silti olemme samaa, me.

Ystävät ja meidän rituaalit

Kun puhun meistä , ALL I HAVE LEARNED työryhmästä , tarkoitan Elinaa, Essiä, Anskia, Jenniä, Sonjaa, Annaa ja Miaa. Tunsin kaikki työryhmän esiintyjät entuudestaan, he ovat ystäviäni eri elämänvaiheista. Ja valosuunnittelija Mia tuntui heti ihmeellisen tutulta ja hänestä tuli teoksen yksi koreografisista silmistä. Mialla annoin saman tehtävän kuin itselleni, tuoda näyttämölle asioita, joita pitää merkittävänä. Mia teki ratkaisuja, jotka keskustelivat materiaalin kanssa upeasti. Esittelin ystäväni toisilleen Facebookin Inbox-ryhmässä, jossa virittäydyimme jo yhteiseen matkaan:

”Anski, rakas luokkatoverini, shamaaniystäväni, grandmaster of second position, runoilija ja nykytanssija.

Ellu , rakas entinen luokkatoverini, sielunsisareni, crazy doglady, master of honest act, tanssiva näyttelijä , esiintyjä ja syntyperältään tamperelainen.

Essi, sisareni, pitkäaikaisin tanssiystäväni, assistentti, innostuja!, luotettava parteneri, master and lover of formations, tuleva juristi ja kokenut esiintyjä

Anna, pitkäaikainen tanssiystäväni, tanssija kauppatieteilijän päivätyössä, master of flow , momentum and beauty, rauhallisen voimakas ja kokenut esiintyjä

Jenni , pitkäaikainen tanssiystävä, tanssija fysioterapeutin päivätyössä, master of coolness and dynamics, kypsempi kuin viinirypäle ja kokenut esiintyjä

Sonja, pitkäaikainen tanssiystävä, maailmanmatkaaja, master of brave moves and easiness, lempeä ja rohkea ja kokenut esiintyjä. ” (15.8 .2016)

Huomasin jälkikäteen, että yritin tavoittaa esittelyteksteissä jokaisesta jotakin, mutta huomiot olivat vain omiani. Tulin etukäteen määritelleeksi jokaisen toiseutta. Samalla vein heiltä mahdollisuuden kertoa omalla tavallaan itsestään, oman tarinansa. Yritin olla henkilökohtainen, mutta vein heiltä oman henkilökohtaisuuden mahdollisuuden. Ajatukseni ja hyvä

tarkoitukseni oli kuitenkin huomioida jokainen yksilönä ja osoittaa, tunnen teidät jokaisen.

Toiset matkustivat joka keskiviikko Porista, toiset Hämeenkadulta. Ikävuosia oli välissä viisitoista. Keskustelujen kautta liu'uimme olioksi, luisiksi rakenteiksi, hyppiviksi shamaaneiksi, viherkasvien rakastajiksi, surullisten tarinoiden kertojiksi, lihakasaksi ja vanheneviksi, hymyileviksi elefanteiksi. Söimme karjalanpiirakoita ja suklaata. Lähetimme kuvia finneistä, jotka enteilivät tulevaa ensi-iltaa. Ensi-ilta aamulla 19.10.2016 ylävatsastani löytyi iso mehevä finni ja ylpeänä tunsin olevani osa ryhmää ja jännitystä. Saavuimme joka kerta muutama tunti ennen esitystä paikalle, halusimme olla yhdessä. Lämmittelimme nauramalla, pukeutumalla ja kastelemalla hiuksemme.

"ALL I HAVE LEARNED" oli prosessi jossa seitsemän naisen universumit kohtasivat ja sulautuivat toisiinsa. Olimme kaikki niin erilaisia ja eri elämäntilanteissa, mutta samalla tavalla hukassa ja elämiemme käännekohdissa. Se oli tärkeä yhdistävä tekijä. Lähdimme etsimään syvimpää olemustamme aivan ääripäästä, sata lasissa. Pukeutuminen ja liikkeelliset harjoitukset olivat "more is more"-tasolla. Tästä oli helppo lähteä neutralisoimaan tätä kaikkea. Koko prosessi vaati mielestäni rohkeutta meiltä jokaiselta ja kykyä antaa kaikki itsestään toisille nähtäväksi. Tiinan harjoitukset olivat hyvällä tavalla raakoja, pistivät jokaisen samalla tavalla koetukselle. "Little sad stories" oli yksi lempi harjoituksistani. Aloitettiin pienistä surullisista tarinoista ja pikkuhiljaa siirryimme henkilökohtaisempiin ja "suurempiin" suruihin. Ja se tapahtui vielä ihan itsestään ja luontevasti. Uskon että juuri tuolla harjoitteella oli suuri meitä yhdistävä vaikutus.

- Sonja, esiintyjä

Sonja tavoittaa kirjoituksessaan jotakin, jonka itsekin tunsin; miten meistä tuli toisillemme tuttuja hetkessä. More is more ja surrealistinen maailma vapautti meidät olemaan enemmän itsejämme. Peittäminen paljasti. Tärkeää on myös tunne, että olemme tässä yhdessä, voimme epäonnistua ja onnistua yhdessä. Ryhmäytyminen on tärkeää, joka kerta se tapahtuu eri tavalla ja sitä

ei pysty suunnittelemaan tai ennustamaan etukäteen. Nyt ryhmäytyminen tapahtui näin:

Kuvat toisista harjoituksista: Tiina Santavuo

Kohtaaminen

Huomaan usein määritteleväni itseni erakoksi ja yksinäiseksi sudeksi.

Kuitenkin nautin suunnattomasti, kun saan olla toisten kanssa. Ehkä kyse on

tasapainosta ja siitä, että saan itse kontrolloida kohtaamisen, sen ajan ja laadun. ALL I HAVE LEARNED kohtasimme aloitteestani: ystävinä, kollegoina, ammattilaisina ja harrastajina. Irene Kajo (2016) puhuu kohtaamisesta:

”Kohtaaminen on keskeinen käsite taiteellis-pedagogisessa toiminnassa. Kohtaamiseen liittyy aina muutos tai ainakin muutoksen mahdollisuus. Tässä taiteellis-pedagoginen toiminta mielestäni eroaa muusta taiteellisesta toiminnasta. Kohtaaminen tuo mukanaan etiikan, dialogisuuden ja vallankäytön kysymykset väistämättä osaksi prosessia sekä lopputulosta, esitystä tai tapahtumaa. Ehkä idealistisesti voisi ajatella, että taiteellis-pedagogisessa toiminnassa tekijät itse suostumalla muutokseen voivat muuttaa maailmaa (paremmaksi paikaksi) tai ainakin näyttää siitä puolia, jotka usein jäävät hämärään.” (Kajo, 2016, 150)

Kajon ajatus auttaa artikuloimaan omaa taiteellis-pedagogista ajatteluani; on tuntunut, että olen vain minä ja toimin kuten toimin. Mutta kuitenkin kaikessa yksinäisyydessä kaipaen ja kurotan kohti kohtaamista. Jos kohtaaminen ja muutoksen mahdollisuus on taiteellis-pedagogista, olen ollut koko elämäni asian äärellä. Kun kohtaamisen ja muutoksen avulla, voin hamuta kohti maailmaan muuttamista, olen yhteydessä isompiin asioihin, kuin vain henkilökohtaiseen haaveeseeni. Kohtaamisen, dialogin ja vallankäytön kysymys oli aika mutkaton ALL I HAVE LEARNED teosprosessissa, koska kysymys oli opinnäytetyöstäni ja aloin totutusti ja luontevasti ohjaamaan työryhmän toimintaa. Artikuloin kuitenkin muille, että toivoisin jokaisen ottavan teoksen omakseen. Strukturoitu ja sisältä vapaa muoto kun antoivat vapauden jokaisen omalle tekijyydelle ja esiintyjän dramaturgialle.

”Koin Tiinan roolin prosessin aikana olevan pääasiassa ohjaaja ja tutkija, mutta myös kanssaesiintyjä. Tiina antoi myös ryhmälle paljon vastuuta ja tilaisuuksia vaikuttaa prosessin kulkuun ja lopputulokseen. Kuitenkin ohjat olivat selkeästi Tiinalla. Edellä mainitut asiat auttoivat luomaan prosessiin henkilökohtaisemman lähestymistavan samalla tietäen prosessin etenevän opinnäytetyön tekijän toivomalla tavalla.

- Jenni, esiintyjä

Teimme paljon kontakti-improvisaatio harjoitteita, mutta päädyimme lopulta, että tässä teoksessa kohtaaminen syntyisi muilla tavoin kuin konkreettisesta koskettamisesta. Kirjoitin kuitenkin pienen kirjoitelman kontakti-improvisaatiosta, kun mietin, miksi se on tärkeä osatekijä taiteellis-pedagogisessa työssäni. Huomasin tekstin sopivan kaiken kohtaamisen kuvaukseksi. ALL I HAVE LEARNED teoksen kontekstissa tämä kirjoitelma pätee niin työryhmänvälisyyteen kuin teoksen suhteesta katsojaansa.

”KONTAKTISTA

- elämälle ja yhteydelle, dialogille

Yksin olen vain minä.

Kun tulet mukaan, maailma avautuu lisää

Ehdotat jotakin, mitä en osannut odottaa. Vastaan myöntävästi, olen valmis keskustelemaan asiasta (ruumiillani)

Rajani voivat venyä takiasi.

Luodaan yhdessä tila, jossa voin olla minä ja sinä sinä. Ei meidän tarvitse olla samalla mielellä, ei unisonossa. Joskus vieraan, tuntemattoman, kanssa syntyy kohtaaminen, joka ravisuttaa outoudellaan ja muuttaa pysyvästi liikeratoja. Ja joskus tuttu koskettaa syvältäkin, yhdistää lisää.

Kontakti ei ole vaan kosketusta.

Kontaktissa voi olla, jos ymmärtää toisen suunnan. Saavuttaa katseella, hengityksellä ja ruumiin energiakentällä toisen. Kontakti voi olla hipaisu tai sitten koko painon anto toiselle, toinen voi pysyä sen alla kovana tai sulaa alta.

Konkreettisesti koskettaa toista ja tulla kosketetuksi.

Kunnioittaa toisen omaa, mutta älä silti varo liikaa, kosketa varmasti vaikka et olisi varma, mistään. Aina uusi ihminen, uusi maailma. Voin päättää, päästänkö lähelle, päästänkö irti itsestäni hetkeksi

Vapaus.

Ei vapaus ole vastuusta irrottautumista. Ehkä vapautta irrottautua roolista. Tarvitaanko tähän sääntöjä? Mihin ei saisi koskea, onko sukupuolella, seksuaalisuudella merkitystä tässä mitä me teemme? Yritän olla välittämättä, onko se asian piilon laittamista, pitäisikö se puhua auki? Luoko tanssin maailma luvan koskea, onko se seksuaalisuuden toisella puolella? Voinko loukata sinua tietämättäni? Varmasti voin.

Mutta haluan tehdä sinulle ja meille hyvää.

Siitä haluan lähteä. Pitää sinua sylissä, heiluttaa, nostaa, vetää, katsoa, silittää, kierittää, kannatella, antaa painoa ja ottaa sitä sinulta pois. Ja antautua sinun ruumiisi ehdotuksille. Muutun jokaisesta kohtaamisesta.

Energiaa.

Meidän välissä. Fokus sinussa, ei itsessäni. Kadotan itseni, samalla löydän jotakin syvempää. Silloin taika syntyy. Olen unohtanut itseni, uppoutumalla sinuun, johonkin yhteiseen. Meidän yhteinen tutkimusmatka, jonka löydöksiä kannan vielä tänään; hiljaisia ja äänekkäämpiä.

En voi olla enää kohtaamatta ihmisiä, tanssia yksin.

Muutos tapahtuu yhdessä, liikkeitä ja ajatuksia vaihtamalla. Ehdotuksesi voi joko muuttaa katseeni suuntaa tai vahvistaa vielä enemmän omaani. Olenko olemassa ilman kohtaamista, koskettamista? Voinko tuntea omat äärirajani ilman muita, olenko vahvemmin itseni, kun olen yhteydessä toisiin?

On oltava läsnä, jotta voi huomata toisen ehdotukset, hienovaraiset viritykset.

Helposti voi menettää hetken, joka voisi yhdistää tai erottaa. Suljetuin tai avoimin silmin kuuntelen, mitä haluat kertoa, miten haluat minut kohdata. Luomme tässä yhdessä maailman, jossa ei ole väliä mistä tulen, mitä painan, mitä painoa minussa on, mikä on sukupuoleni, olenko 13, 30 vai 73. Kun puhetta ei ole, minusta on jäljellä ruumiini, kotini

Kutsun sinut

Tervetuloa ” - Työpäiväkirja 1.2.2017

HENKILÖKOHTAISUUS

Tämä kaikki kertoo minusta. Ja samalla ei yhtään. Tämä teos on henkilökohtainen.

”Foreword/ score / the truth

ALL I HAVE LEARNED

Sometimes it is easier to say major things in foreign language.

People are important. I need others.

Walking is a metaphor of life. You can not move on if you are not moving on.

Maybe I should stop.

Count to eight, go with the one. Or then be countless. Restless.

To confess when I have nothing more to say. ”My childhood was lovely”. For Real!

The best pop songs are made of C, F, G, D, Am, and Em.

I have bones.

I have pelvic floor.

I am getting older. I like it.

I have learned everything that I know now. Is this the end. ”

Kirjoitin yllä olevan teoksen kuvauksen tuotannollisista syistä ennen kuin harjoitusprosessi työryhmän kanssa oli alkanut. Kirjoitin henkilökohtaisista lähtökohdista oppimistani asioista mahdollisimman yksinkertaistetusti. Kirjoittamastani tekstistä tuli loppujen lopuksi kattava kuvaus, jopa score teokselle. Kun olimme saaneet kaiken valmiiksi, huomasin, että kaikki kirjoittamani väittämät olivat teoksen sisällä, jopa kirjaimellisen konkreettisesti. Kirjoittaminen on tärkeä työväline, kun haluan ajatella ja artikuloida. Teosprosessin aikana myös muu ryhmä kirjoitti oman ” All I have learned ? ” summauksensa ja myös ne jäivät kaikumaan lopputulemaan.

Henkilökohtaisuus voi tarkoittaa yksityistä, yksilöllistä ja omakohtaista. Minulle henkilökohtaisuus on myös itsestäni lähtevää materiaalia. Se on yksityistä, mutta minulla on tarve möyhentää ja käyttää omia tunteuksia, havaintoja ja ruumiillisuuttani, kun haluan kommunikoida muun maailman kanssa taiteellisen teon ja kurkotuksen kautta. Henkilökohtaiselta tuntuu

ruumiini ja miten se liikkuu, lihaisuuden ja jonkinlaisen löysyyden paljastaminen, kipeiden ja tärkeiden asioiden ääneen esille tuominen puheella tai ruumiilla, hengitys ja ruumiinäänät, suun auki pitäminen ja kasvojen vapauttaminen, ilman meikkiä ja maskia tai roolia oleminen, toisen katsominen, katsomisen kohteena oleminen, suruni ja iloni. Vaikka itselleni roolittomuus on yksi henkilökohtaisuuden vaade tällä hetkellä, niin kuitenkin monissa konsepteissa roolit tuntuu henkilökohtaisilta ja koskettavat minua juuri etäännyttämisen keinona. Rooli voi olla myös henkilökohtainen kurkotus pois itsestä kohti jotakin tuntematonta ja kiehtovaa. Tuntuu, että oma paljaana olemisen vaade, on vaihe. Tarvitsen nyt tätä paljautta, että voin löytää itseni. Sitten voin taas leikkiä rooleilla ja etäännyttämisellä.

Teosten tekeminen on henkilökohtaista, koska avaan ajatteluani, tapaani nähdä, kokea ja koko ruumiini työryhmälle sekä ihmisille, jotka tulevat esitykseen. Esitys on hankala termi, koska en tunne esittävänä mitään. Tai ehkä esitän asian näkyväksi, mutta en halua esittää, representoida asiaa. Haluaisin tehdä tekoja, joita ei vielä ole olemassa. Harvoin onnistun, mutta yritän kovasti. Tuntuu, että näyttämö ja teos ovat tapa olla enemmän itseni ja rehellinen omalle olemiselleni. Kun asetan itseni siihen asemaan, että minulla on jokin oikeus tehdä teos ja jakaa se muille, on myös velvollisuus tehdä täysillä sen minkä tekee. Olen rohkeampi näyttämöllä ja esiintyessäni kuin mitä olen arjessa, olen silloin 100 % minä. Siltä se tuntuu.

Löysin ALL I HAVE LEARNED teosprosessissa sekä oman että muiden ruumiin henkilökohtaisuuden. Sen voi kylläkin peittää esittämällä itseään. Esitystaiteilija Pilvi Porkola puhuu tunnistettavasti itsensä esittämisestä, joka tarkoittaa hänelle oman arkisen minänsä karikatyyriä näyttämöllä. Mutta kuitenkin tämä hänen oman itsensä esittäminen muuttui toistojen myötä enemmän hahmoksi ja rooliksi. (2014, 169) Tiedän, miten esitän itseäni kun esitän. Sanoin työryhmälle ääneen, että nyt pyrin pois itseni esittämisestä. Esitän itseäni vähän liioitellusti ja toisaalta aliarvioiden: kömpelönä, vetelänä, hölmönä, kasvoni vääntyvät usein virneeseen ja ammottavaan rentoutumiseen. Jos puhun, rytmitän itseäni katkonaisesti ja puhun itsestäni ihmettelevään sävyyn. Tuntuu jopa, että yritän tehdä itsestäni inhimillistä epäonnistujaa, jotta pääsisin katsojaa lähemmäksi: ”*Vaikka minä tässä esiinnyn etuoikeutettuna , tällainen olen vaan, en ole mitenkään*

virtuositeettinen, ja selkäranganikin on ihan tällainen kannatukseton, katsokaa vaikka olen tanssija, mutta silti tällainen epämääräinen lihakasa, en ole yhtään sen enempiä tai vähempää kuin te.” Pääsin mielestäni eroon omista itseni esittämisen manereista, kun keskityin ruumiillisiin tehtäviin ja muiden esiintyjien tekojen reagoimiseen.

Lähtökohta ALL I HAVE LEARNED teoksessa on minun henkilökohtainen, mitä minä olen oppinut ja pidän tärkeänä. Miten tämä teos saattoikin tuntua kaikista seitsemästä henkilökohtaiselta? Katariina Numminen pohtii, että auttaa kun avaa omia henkilökohtaisia ajatuksiaan niin paljon kun vain voi, niin muu työryhmä löytää itsestään viitepisteitä. Numminen ajattelee, että kun hän auki puhuu ajatuksiaan, se kertoo työryhmälle, että teos tai prosessi on hänelle tärkeä. Tällöin työryhmä voi löytää jotain, mitä tekijä ei itse vielä tiedä. (2016, 57) Se että on itse henkilökohtainen synnyttää vastavuoroista henkilökohtaisuutta. Rehellisyys rehellisyyttä. Haen vahvistusta ajatukselle, ettei henkilökohtaisuus ole itsekäs lähtökohta, että siitä voi seurata laajempi avaus. Esitystaiteilija Laura Murtomaa avaa omaa henkilökohtaista lähtökohtaansa:

”Minun on kuitenkin tärkeä toimia työssä niin henkilökohtaisella tasolla kuin mahdollista.. Ajattelen ensin itseäni ja paikkaani maailmassa, suhdettani muihin – tai ehkä kyseessä on jokin salaisempi asia, mutta se voi näyttäytyä oman itsen kautta. Henkilökohtainen on minulle reitti kohti laajempia asioita. Olen ajatellut esityksiä lahjana: ne vievät eteenpäin, muuttuvat minua ihmisenä ja sitä kautta maailmaa ”. (Murtomaa, 2016, 117)

Paljastaminen, paljastuminen (ja peittäminen)

Olen huomannut, että henkilökohtaisuus on usein myös paljastamista tai jopa paljastumisen tarvetta. Olen asettanut itselleni vaateen, ikään kuin tulisi olla niin rehellinen kuin voin. Mutta rehellinen, avoin, auki, paljas; kenelle? Onko se kenellekään muulle kiinnostavaa kuin itselleni? Tarvitseeko sen olla kiinnostavaa muille kuin itselleni? Mutta oma ja toisten henkilökohtaisuus kiinnostaa minua, se luo kohtaamista ja samalla se raottaa toiseuden verhoa hetkeksi. Saan nautintoa sekä tunnistettavuudesta että tuntemattomuudesta.

Jo ensimmäisessä harjoituksessa lennosta tullut harjoite ”Little Sad Story” jäi valmiiseen teokseen. Little Sad Storyssa jokainen jakoi jonkun tapahtuman, joka on koskettanut pienesti, mutta kuitenkin suuresti. Minulle maneerinomainen rehellisyyden vaade ja tunnustamisen tarve näyttäytyi siinä, että katsojat vaikuttivat siihen, mitä kerroin. Halusin ehkä järkyttää rehellisyydellä.

Kun ystäväni olivat katsomassa:

”...i have six friends. I once said that i am a lonely wolf. They do not call me anymore.”

Kun sukulaisia oli katsomassa:

”...one day my boyfriend said that he dosen’t love me anymore. We are still together”

Kun äitini oli katsomassa:

”... my grandmother did not even remembered that she was with us yesterday”

Valitsin teoksen kieleksi englannin kielen vieraannuttamaan puhuttuja asioita. Ja samalla yritin todistaa todeksi väitteeni, että joitakin asioita on helpompi sanoa vieraalla kielellä. Harjoituksissa puhuimme englantia ja kävimme läpi hauskoja, kipeitä ja käytännön asioita. Vieraskieli helpotti asioista suoraan puhumista, kun kenelläkään ei ollut sanavarastoa täyttämään ja kiertelemään. Kieli loi toisaalta humoristisen tunnelman, asiat tuntuivat ja kuulostivat erilaiselta kuin suomeksi. Se mitä ja miten puhumme paljastaa ja peittää samaan aikaan.

ALL I HAVE LEARNED teoksessa tapahtui myös konkreettinen peittäminen ja paljastuminen, kun sankka ja kaunis sumu laskeutui tilaan, peittäen seitsemän esiintyjää omassa tunnelmassaan. Sumusta paljastui suuri rakkauden, samalla ammatillinen häpeän, kohteeni mahtipontinen unisono itse tekemässäni konemusiikissa. Olin päättänyt itse toimia teoksen äänisuunnittelijana, koska halusin tuoda henkilökohtaisen äänimaisemani näyttämölle. Halusin myös työskennellä epävarmalla ja uudella alueella. Sävelsin ukulelella myös oman laulun, jonka käänsin lopulta kömpelön suoraviivaisesti englanniksi meidän yhteiseksi lauluksi:

”Am

En ole vanha

Am

En ole nuori

F

En ole mitään mistä

G

tiedät

Am

Olen ma festivaali

Am

kolmelle karnevaali

F

Olen festivaali

G

Sisälläni lentäjä

F

Nukun kauriiden kanssa

C

Kruununsa he riisuvat yöksi

F AM

Heitän haitarini pelastusrenkaaksi

F

Pariisin Varis ....

C

Vieraassa maassa....

F Am

Saa loppuun sinfoniansa

Am

Am

Am

Kuvittelinko kaiken, kuvittelinko kaiken, kuvittelinko kaiken.....

C
Soudan vuorilla
Em
Korppien iholla
F G
Ikävöin olemattomia
C
Soudan iholla
Em
Korppien vuorilla
F G
Ikävöin olemattomia

Em   *F*
Alaston paljastamatta kaikkea
Am   *F*
Jälkeeni ei ehkä jää ketään
Em   *F*
Lavastin kuolemani, aloitan alusta
Gm
Aloitan alusta
- tiina santavuo, 2016

kuva minusta, ukulelesta ja luisesta rakenteesta: Jenni Tuomola

Oman lauluni laulaminen ja soittaminen tuntui henkilökohtaiselta ja hurjalta. Samalla kiihottavalta mahdollisuudelta. Haluan hyödyntää kaikkia kanaviani, aukaista itseäni. Esitystaiteilija Pasi Mäkelä pohtii: *”Onko esiintyvä taiteilija itsensä paljastaja vai olemisen paljastaja. Paljastaako oleminen esiintyjän. Esiintyjän vai esiintymän paljastuminen.”* (2008, 198) .Ehkä onkin kiinnostavampaa, ettei yrittäisi paljastaa jotakin vaan antaisi sen jonkun paljastua.

Ruumiillisuus

Olen huomannut henkilökohtaisuudesta nousevan henkilökohtaisen ruumiin ja samalla omaelämäkerrallisen ruumiin. Kirjoittaessani seminaarityötä esiintyjyydestä vuonna 2015 kiinnyin teatterityön professori Pauliina Hulkon (2011) ajatukseen ruumiista, sitä ennen olin puhunut kehosta. Vaikka kyse on termeistä, tuntuu, että ruumis vastaa paremmin tuntemukseeni tästä kaikesta, jossa asun ja joka olen.

”Ruumis on mielipuolinen. Ruumis on raskas. Synnyin ruumiini mukana, ruumiini kuolee, kun minä kuolen. Ruumis on aina tiellä. Se on mahdoton: täysi, tyhjä painava, painoton lihaisa möykky, jonka ohi ei pääse. Tarttuva ruho. Siksi ja juuri siksi ruumis jää jäljelle, kun kaikki muu on ohitettu käsitteellisin keinoin . Ruumin pysyvyys, kunnes sitä ei enää ole. Se on olemisen lakkaamisen hetki” . (Hulkko, 2011, 119)

Opiskeluaikana fyysisyys ja ruumiillisuus alkoivat kiinnostaa kokoajan enemmän, koska olin monta vuotta työskennellyt jo inhimillisyyden kanssa. Olin pyrkinyt purkamaan omaa fysiikkaani ja yrittänyt tulla inhimillisemmäksi ja lähestyttävämmäksi. Nyt kuitenkin huomasin, että fyysisyys, ruumiillisuus ja eläimellisyys vetivät puoleensa.

Tärkeä kokemus oman fyysisen puolen uudelleen löytämiseksi oli Jan Fabre Teaching Groupin kurssi Teatterikorkeakoulussa elokuussa 2015. Näyttelijä ja tanssija Ivana Jozicin ohjaamalla kurssilla ” Guidelines for 21st Century Performer” sain haastaa omaa fysiikkaa ja sitä kuuluisaa mukavuusaluetta. Kurssilla tutustuimme taiteilija Jan Fabren työskentelytapoihin. Ja teemme Helsingissä hänen harjoitteitaan sääntillisesti joka päivä toistaen. Olen lisko joka ulostaa kaiken syömänsä, palellun askel askeleelta tundrassa, olen 120-

vuotias reumaattinen vanhus, yritän pysyä hengissä palavassa talossa, kävelen särkyvän lasin päällä, siivoan maanisesti takapuolellani, olen paholainen joka herää tuhatvuotisesta unesta ja löytää itsensä ruumiillisesti ja sitten viettelee ympärillä olijansa. Yhdessä harjoitteessa yritän ilmaista ääritunteitani pelkällä ruumiilla ja minulle huudetaan ” That is bad, i don’t know what you are doig. Stop! ”

Jozic huutaa ja puskee meitä pidemmälle, pedagogiikka, jos sitä on, on mustaa ja vaativaa. Ja minä nautin. Minua pakotetaan pidemmälle kuin haluan ja löydän jotakin kaiken ärtymyksen ja väsymyksen alta. Olen elossa ja fyysinen! Jaksan aika paljon, yllättävän paljon. Nautin, että joudun tekemään asioita, joita en halua. Unohdan itseni kun suoritan näitä ruumiillisia ja fysiikkaani haastavia tehtäviä. Tärkeimmäksi harjoitukseksi nousee ”The Dying animal” . Harjoituksessa löydämme itsellemme eläimen ja sen kineettisiä laatuja. Sitten Jozic ampuu meitä kuolettavasti ja alkaa kuolin kamppailu. Yritämme pyristellä kuolemaa vastaan ja lopulta hyväksymme sen ruumiissamme. Eläimeni on gorilla. Tai sitten elefantti. Välillä en ole varma. Leukaperäni ovat rennot, suu on ammottava aukko joka valuu kuolaa ja korahtelee. Gorillan kuolema tuntuu lantionpohjassa ja palleassa. Kuolema on jotenkin väistämätöntä. Tuntuu hyvältä vetää viimeistä kertaa henkeä. Kuolema tuntuu tärkeältä.

” Minkä valtavan matkan kaikki ne pienet partikkelit, joista koostut ovatkaan tehneet tullakseen sinuksi, ja minkä matkan ne vielä tekevätkään. Ennen sinua ja sinun jälkeen. ”

-Pasi Mäkelä , 2008, 203

Olin lukenut ennen teosprosessin alkamista Esa Kirkkopellon ”Yleistetyn antropomorfismin manifestin” (2004) ja ajatus kurottautumisesta ihmisen hahmosta ulos kutsui minua luoksensa. Kirkkopellon manifestin innoittamana me yritimme johdollani niin kovin olla olioita ja epäinhimillisiä. Käytimme monta tuntia etsien jotain syvällä uinuvaa ruumiillisuutta, mutta päädyimme jotenkin kummasti representoimaan Taru Sormusten Herran Klonkkua. Kun esitin vaateen itselleni ja muille ei-inhimillisyydestä, olimme auttamattomasti jo menemässä väärään suuntaan. Päätimme yhdessä, että unohdetaan manifestin maailma ja keskitytään omaan ruumiillisuuteen.

Tämän jälkeen ALL I HAVE LEARNED teoksessa henkilökohtaisimmaksi teoksi nousi jokaisen oma ruumiillisuus. Tehtävälähtöinen ohjaus tuotti jokaisen oman näköistä ja henkilökohtaista liikettä sekä olemisen tapaa. Ruumiillisuus on hyvin henkilökohtaista, jotain mitä on vaikea peittää tai paeta. Henkilökohtaista ruumiillisuutta, liikkumisen- ja olemisentapaa voi kyllä peitellä ja paeta tekniikalla sekä turvallisilla ja maneerisilla valinnoilla. Ruumiillisuutta meille tuotti, sen jälkeen kun olion etsiminen ja sen tuottama estetiikka hylättiin: hyppiminen, puheen ja kielen kiinni pitäminen ruumiissa ja sen liikkeessä, ruumiilliset valinnat ja reagointi, auki oleminen ja eittämisen, itsensä kokoisena oleminen, ruumiin väsyttäminen ja sen mukana tulevat tunteet, elämellisyys, äänen käyttäminen, tanssiminen, juokseminen ja leukaperien rentouttamisen seurauksena suun avautuminen.

Frida Kahlo ja omakuva

ALL I HAVE LEARNED teoksen haaveilu vaiheessa yhdeksi inspiraatiokuvaksi nousi Frida Kahlon ”Self- Potrait with Cropped Hair ” (1940).

kuvan lähde: <http://www.fridakahlo.org/self-portrait-with-cropped-hair.jsp>

Olen valinnut kuvan vaikuttajakseni, koska se edustaa muutosvoimaa, sukupuolisuutta ja samalla sukupuolettomuutta, paljastumisen tarvetta ja toteamista. Näen Kahlon omankuvan oman henkilökohtaisuuteni kautta. Tunnen tarvetta asioiden summaukseen ja muutokseen. Kahlon omakuvissa on myös henkilökohtaisuuden, paljastamisen, rehellisyyden ja itsereflektion täyteläinen maku. Ja nuo hiukset. Tunnistan itsessäni, lähipiirissä ja kulttuurissa ympärilläni sen, että kun elämässä tapahtuu joko iso muutos tai sitten haluaisi jonkun uuden aikakauden alkavan, muutamme hiuksiamme; yleensä leikkaamme. Hiusten leikkaaminen voimaannuttaa; leikata itsestään jotain vanhaa pois, antaa tilaa uudelle. Etsimme ALL I HAVE LEARNED teosprosessissa jossain vaiheessa suhdetta hiuksiin; tanssiessa pidän yleensä hiuksia kiinni, etteivät ne olisi tiellä. Tanssimme kuitenkin kerran hiukset auki ja ymmärsin konkreettisesti ja kokemuksellisesti, että hiukseni ovat osa ruumistani. Hiukset jatkavat liikettäni ja tekevät minusta vielä kokonaisemman.

Ja Frida Kahlon omakuvat. Itsensä kuvaus. Kun elämässä tapahtuu jotain, hän tekee omakuvan. Kahlon omakuvien taustoja avaa taidehistorioitsija Helga Prignitz-Poda. Hän kertoo, että ”Self- Potrait with Cropped Hair ” on Kahlon omakuva hänen ja Diego Riveran avioeron jälkeen ja hän yrittää palata kuvassa aikaan ennen rakkautta (Prignitz-Poda, 2003, 150). Kun omassa elämässäni tapahtuu tai on tapahtumassa jotain, minäkin teen teoksen. Tuntuu, että vaikka lähtökohtana on omaelämäkerrallinen lähestymistapa ja yritän maalata omakuvaani ennemminkin tunnelmaksi kuin realistiseksi omaelämäkerralliseksi teokseksi. Se on yksi syy, miksi tarvitsen myös muita tekemään ja jakamaan kanssani tekemistä, että etäännyisin itsestäni . Omakuvasta ja henkilökohtaisuudesta harhaudun siis vielä miettimään omaelämäkerrallisuutta, joka perustuu todellisiin tapahtumiin. Omakuvan voin tehdä itsestään henkilökohtaisista tai omaelämäkerrallisista lähtökohdista. Mutta sen ei tarvitse olla totta. Se on yksi havainto, tulokulma, hahmotelma, ehkä unelma tai inhorealistentinen kuvaelma.

TEOS (KUIN RUNO)

Kun puhun ALL I HAVE ELARNED teoksesta, puhun enemmänkin prosesseista kuin lopputuloksesta. Tämän kirjallisen työn, tai edes esitysten historiallisen kaanonin kannalta, ei olennaista millainen itse teoksesta tuli. Taiteellis-pedagoginen opinnäytetyöni oli pedagogisin juuri prosessin lähtökohdissa, harjoituksissa, toisten ja tuntemattoman kanssa työskennellessä sekä oman ammatti-identiteetin etsimisessä. Ei niinkään itse teoksessa, en yrittänyt tietoisesti muuttaa teoksellani mitään. Toki teoksen taiteellis-pedagoginen taustavire on voinut pilkاهدella esiin ja siksi muuttaa jotain. Ehdotankin, että teoksen tekeminen voi olla taiteellis-pedagoginen työskentelymetodi.

Aune Kallisen ja Eero-Tapio Vuoren toimittamassa ”Nykyesityksen prosesseja” haastattelukirjassa, kirjoittajat listaavat lähtökysymyksiä kirjalle ja esitystentekijöille, joita he haastattelevat (2016, 13). Kirjassa esitystentekijät keskusteleivat rennosti ja omaäänisesti omasta tekijyydestään. Nyt minä, Tiina Santavuo, vastaan omasta asemastani käsin. (Jos tämä auttaisi hahmottamaan paremmin, mitä ajattelen esityksestä, teoksesta ja prosessista.)

Kysymyspohja haastateltaville:

”Minkälaisista ideoista tai rajauksista tai lähtökohdista lähdet liikkeelle?”

Mikä minua innostaa, kiihottaa tai mietityttää. Myös kenen kanssa teen, vaikuttaa. Haasteeni oma näyttämöllinen ja esityksellinen ajattelutapani, mieleni pyrkii aina kohti jotakin lopputulosta ja näyttämöä. Ja usein se lopputulos on joku, jonka pystyn kuvittelemaan. En haluaisi tietää, enkä nähdä etukäteen asioita. Näen kuitenkin maailman kuvina ja installaatioina. Esineet ovat merkityksellisiä sekä haaveillessa että itse näyttämön skenografiassa. Lähden aina, tai ainakin tähän asti olen lähtenyt, henkilökohtaisesta lähtökohdasta.

”Minkälaisia työvaiheita omassa työssä on?”

Haave, virittäytyminen, havainnointi ja ylöskirjaus, koolle kutsuminen, yhdessä kokeileminen, more is more, kill your darlings, kirkasta rakkaitasi, epäily, MUUTOS, sitoutuminen, esitys, luopuminen, unohdus.

”Mitkä on erityisen tärkeitä kulminaatiopisteitä tai käännekohtia prosessissa?”

Silloin kun materiaalia on paljon, niin nähdä mistä tässä kaikessa on kysymys. Luopua tai lisätä. Sitten pitää kirkastaa. Olen tässä huono, mutta harjoittelen kirkastamista koko ajan. Usein teen jonkin dramaattiselta tuntuvan siirron tai luovun jostakin, mikä on saattanut olla kaikista tärkein asia.

”Miten arvioit prosessin tai lopputuloksen onnistumista?”

En mitenkään. Tai jos jotenkin, niin oliko kaikesta huolimatta hauskaa ja tärkeitä tehdä tämä. Minua kiinnostaa kuitenkin enemmän prosessi ja yhteinen onni ja että tuntuu hyvältä ja tärkeältä tehdä ja esittää tätä juttua.

”Miten esityksen dramaturgia muodostuu, minkälaisen rakennusprosessin kautta?”

On kauheasti materiaalia, jotka ovat muodostuneet erilaisten harjoitteiden kautta. Nimeämme niitä työryhmän kanssa ja niistä tulee ikään kuin kohtauksia. Sitten kokeilemme kohtauksia erilaisissa järjestyksissä. Jokainen esiintyjä luo omaa esiintyjän dramaturgiaa siirtymiin. Loppujen lopuksi teos on fragmentaarinen, mielipuolinen, mutta silti jotenkin minulle järkeen ja tunteeseen käyvä kokonaisuus. Esityksen dramaturgian sisällä on myös jokaisen esiintyjän oma dramaturgia, miten he suuntaavat ja siirtyvät asiasta toiseen.

”Minkälainen on nykyesiintyjä?”

Oma itsensä. Henkilökohtainen. Ruumiillinen. Muutosrintainen. Kysyjä.

”Onko sukupuoli merkittävää työssäsi, jos on, niin miksi ja miten?”

Ei. Tai sen vuoksi varmaan juuri on. Tunnen usein olevani sukupuoleton. Joku joskus kysyi : Mikä on siilin sukupuoli ?

”Minkälainen on esitystesi luontosuhde?”

? Ehkä seuraavan kolmenkymmen vuoden aikana kehitän sen suhteen. Mutta usein innostun luonnonvoimista ja saan voimaa ja intoa aloittaa teosprosessin. Viimeksi se oli tuuli ja sumumyrsky.

”Mitä katsoja sinulle merkitsee?”

Jos on perinteinen(?) näyttämöteos kysymyksessä, niin liian vähän. Hän on todistaja, kanssakokija. Joku jolle haluan kertoa ja näyttäytyä. En kyllä tekisi esityksiä, jos ei olisi katsojia. Selkeästi osallistavassa teoksessa katsoja muuttuu kokijaksi ja mietin häntä enemmän.

”Mikä on kokemuksellisuuden merkitys esityksissäsi ja työssäsi?”

Haluan itse kokea, mitä esiintyjät kokee. Siksi usein päädyn itse mukaan esiintymään, vaikka olisin ajatellut olevani ohjaaja. Katsoja ja kokija suhteeseen viitaten olen kovin dualistinen: teen joko kaksiulotteisia näyttämöteoksia tai ympäristössä tapahtuvia kokemuksellisia ja osallistavia tekoja.

Omien pohdintojen rinnalle nostan ohjaaja Tommi Silvennoisen ajatuksen näyttämöstä, joka tuntuu juuri nyt kiinnostavalta ja todelta:

”Mitä näyttämö voisi olla? Tilan ja ajan ilmiöitä, olioiden muotoutumista, ruumiillistumisia, merkitysavaruuksien syntyä, sanojen esiintuloa, välejä ja välähdyksiä jollekin, jota ei vielä ole, jota emme vielä tunne. Yhteyksien ja yhteisöjen mahdollisuutta, näyttämö on pikemminkin asioiden ilmiintymistä kuin ilmentämistä, enemmän jonkin esiintuloa kuin esittämistä.

(Silvennoinen, 2008, 149)

Leikisti Vakavasti

Työskentelyäni siivittää usein kepeys ja hauskuus. Harmittaa, etten kärsi enempää. Tai miksei tunnu vaikealta, enkö olekaan tuntemattoman kanssa tekemisissä, kun tuntuu helpolta? Vai tuntuuko tuntematon sittenkin helpolta? Teenkö liikaa töitä tuttujen ja turvallisten ihmisten kanssa? Toisaalta tutut ihmiset tuntuvat tutuilta ja on helppo mennä kohti vierasta ja tuntematonta, kun ei tarvitse pelätä. Ihmiset ovat tärkeitä; pitää hullutella, olla jonkinlainen yhteinen päämäärä, uskoa yhteiseen päämäärään, puhua,

kirjoittaa, kokeilla, kirkastaa, oppia uusia taitoja ja asioita voi tehdä kevyesti mutta vakavasti, LeikistiVakavasti. ALL I HAVE LEARNED teoksen yksi esiintyjistä, näyttelijä ja ystäväni Elina Keinonen, ei ollut ennen työskennellyt kanssani, mutta kuvaa omassa jälkikirjoituksessaan mielestäni juuri tuota LeikistiVakavasti ilmapiiriä :

”Olen oppinut, että eniten oppii itsestään taiteilijana silloin kun on heikoimmillaan. Usein tämä tarkoittaa jonkun asteista kärsimystä, mutta tämän esityksen luominen oli sujuvaa, mutkatonta ja ennen kaikkea kivutonta. Uskon että tällaiseen yltäminen oli pitkälti kiinni siitä, ettei totisuus ja vakavuus oli täydellisessä balanssissa hauskuuden ja nautinnon kanssa. Tämä esitys oli lopputulokseltaan meidän kaikkien näköinen. On tärkeää, että me tekijöinä olimme jatkuvasti tasavertaisia ja luotimme toinen toisiimme. Tuntui myös, että lopputuloksen onnistumista tärkeämpää oli se, että olimme yhdessä ja siitähän tässä kaikessa on lopulta kysymys; ei se onnistuminen ja menestys vaan yhdessä oleminen ja tekeminen.
– ELLU, esiintyjä

Pidimme pitkään kaiken auki. Kokeilimme ja leikimme. Kokeilin kuinka pitkään pystyn olemaan päättämättä ja lyömättä lukkoon mitään. Työryhmä suostui tähän. 1 ½ viikkoa ennen ensi-iltaa löysimme seitsemän eri fragmenttia ja aloimme kokeilla erilaisia järjestyksiä. Uusia ehdotelmia löytyi kenraaliharjoitukseen asti ja se piti meidät virkeänä.

Meidän LeikistiVakavasti tunnelma syntyi harjoitusprosessissa kun: puvustimme itseämme, lauloimme kansanlauluja kansoille, jota ei vielä ole, hypimme, olimme eläimiä, kerroimme pieniä surullisia tarinoita (jotka myöhemmin vaihtuivat suuremmiksi suruiksi), keskustelimme englanniksi Tommi Läntisen tuotannosta ja tenniksen pelaamisesta, toteutimme erilaisia scoreja, sisustimme studio 2. erilaisiin tunnelmiin, rakastelimme luurankoja, vanhenimme viidessä minuutissa, muodostimme bändin ja emme katuneet mitään. Saimme hyvin säilytettyä kepeyden, kun pohdimme loppuvaiheessa joka harjoituskerran jälkeen, miten tämä kaikki voisi järjestyä. Vaikka kohtauksista muodostui selkeitä, kohtausten sisällä oli paljon vapautta ja kaiken pystyi muuttamaan joka kerta, jos halusi. Tuntui myös, että koska olin

itse mukana esiintymässä enkä katsomossa valvovana silmänä, hulluttelimme enemmän, koska olin yksin muista.

Ihmiset, minä ja muut , me, muodostivat tämän teoksen alusta loppuun. Luotin myös työryhmääni alusta loppuun. Keskustelimme elämästä, esiintyjyydestä, suruista, iloista, miten oikein olla tässä maailmassa. Olin vapautunut ja hyväntuulinen. Innolla odotin harjoituksia ja että mitä tänään keksimme yhdessä. Ilon ja keveyden kautta voi tehdä taidetta. ?

”Teatteriharjoituksissa joukko ihmisiä yleensä kokoontuu tiettyyn paikkaan ja aloitta siitä missä ovat. Jos tämä huomioidaan perinpohjaisesti, on sen seurauksena usein hämmäntävä elämän liike ja jopa ilo, joka johtaa harjoituksia ja esityksiä ja on niiden henkinen viesti silloinkin kun pelkkä aiheisto on jotakin aivan muuta. Teatteri siis leikkinä ja leikin filosofiana. Kuolemanvakavana leikkinä siitä kuinka ylipäättään olemme täällä, miksi olemme täällä? ”. (Silvennoinen, 2008, 152)

Ei kaikki kokoajan toki ollut leikkivää ja kevyttä, vaan myös hyvin vakavaa ja painavaa.

Muisto:

”On hyvä sessio käynnissä, tulee sellainen olo, että nyt puhutaan englantia. Tiedän, ettei Essi (pikkusiskoni) halua puhua, mutta kun hänen vuoro tulee pakotan hänet, hän ei suostu, pakotan, eikä vieläkään suostu, Essi alkaa itkeä. Turhaudun ja suutun. Essi mököttää minulle koko loppuharjoituksen ja muutkin tuntuu jotenkin järkyttyneiltä ja katselevat lempeästi Essiä. Koko kotimatkan Essi itkee. Ärsyttää, että se vaan itkee. Yritän selittää ärtyneenä, että mun on myös ajateltava, mitä haluan tältä teokselta, ettei me voida olla puhumatta siksi, ettei Essi pysty. Mun taiteen on tultava kuitenkin ensin, mun opinnäytetyö. Essi sanoo jotenkin ”Ootko mielestäsi onnistunut, eikä tämän pitänyt olla sun pedagoginen opinnäytetyö. Ei kauhean pedagogiselta tunnu.”

Auts ja isku sydämeen. Sen lisäksi, että halusin jyrätä omaa näkemystäni ja saada sellaisen lopputuloksen kun minä itse haluan, yritykseni oli ajaa ja painaa Essin rajan yli, jotta hän saisi voittajafiliksen. Ei onnistunut. Eikä omakaan voittajafilis. Paitsi kun seuraavissa harkoissa Essi puhuu kaksi sanaa englanniksi ja sitä seuraavissa jo lauseita. Tiedän meidän yhdessä

onnistuneen. Ja koko ryhmä iloitsee Essin askelista. Essiä tuo esille, että häntä harmitti eniten se, ettei pystynyt puhumaan. Oli pettynyt itseensä. Ja minä olin pettynyt pakottamiseen ja oman näkemykseni läpipuskemiseen. ”

Tasapainoilin oman tahtoni ja muiden kuuntelemisen välitiloissa. Välillä pakotin, käskin ja uuvutin. Mutta onneksi pieni väkivaltaisuus ohjaamisessani ei vahingoittanut pysyvästi. Sonja kertoo omia tuntemuksia työskentelytavoista:

”Työskenneltiin paljon minun (ehkä muidenkin) epämukavuusalueilla. Laulettiin ja puhuttiin paljon, tanssijana minun ei ole ennen tarvinnut niiden asioiden kanssa paljon työskennellä, ja huomasin miten yllättävän vaikeaa on esimerkiksi tuottaa puhetta ja liikettä samaan aikaan. Vieraalla kielellä puhuminen antoi vielä lisähaasteen. Tässä asiassa Essi kasvoi paljon. Olen niin suunnattoman ylpeä siitä, miten Essi voitti pelkonsa ja puhui esityksessä (ihmisten edessä!) englantia. Hän joka ei meinannut edes harjoituksissa aluksi sanoa sanaakaan englanniksi.

Uskon että jokainen meistä kasvoi ihmisenä tämän prosessin aikana. Kasvoimme yhdessä ja erikseen, osa sieluistamme sulautui yhteen jollain tapaa. All I have learned oli minulle parantavaa kokemus ja toi minulle tietynlaista rauhaa ja pysyvyyttä elämään..

Jokaisissa harjoituksissa Tiina puski meidät tekemään parhaamme, hänellä on jalo taito huijata ihmiset ääri rajoilleen niin hyvässä kuin pahassa. Koko prosessissa Tiina oli mielestäni selkeästi johtaja ja neuvonantaja, mutta samanaikaisesti silti samalla viivalla meidän kanssamme. Pidin siitä että teos tehtiin yhdessä, mutta harjoituksissa oli kuitenkin joku johtajahahmo. Taiteellisena johtajana Tiinaa voisi kuvailla sanoilla itsekäs ystävä. Ja tämä siis täysin positiivisessa mielessä.” – Sonja, esiintyjä

Runo ja fragmentaarisuus

Olen kirjoittanut itselleni ALL I HAVE LEARNED työpäiväkirjaan: ” Teos kuin Runo ”. Ruumiilliset teokseni ovat runoja tai ainakin niin haluan tästä lähtien ajatella. Fragmentaarisia runoja. Iso runo, joka käyttää sisällään erilaisia keinoja. Haluan luoda tunnelmia ja eläviä installaatioita. Ajattelen poeettisesti , fragmentaarisesti, mutta kaipaen kohtauksia. Runo on kiitäviä, ohimeneviä ajatuksia; tapa ajatella ja järjestää tajunnallisia ajatuksia sanoiksi

ja näitä sanoja järjestykseen. Tämän tavan ei tarvitse olla järkeenkäypä, selkeä, lineaarinen tai kronologinen. Puran usein liikkumistani kirjoittamalla lyyrisesti sekä hahmottelen itseäni ja ajatuksiani runollisesti. Tuntuu, että pystyn kuvaamaan kokemustani parhaiten poeettisesti.

Konkreettisesti runous liittyi ALL I HAVE LEARNED teosprosessissa siihen, että kirjoitimme paljon. Aina kun olimme liikkuneet ja tehneet improvisoidun läpimenon, jollakin struktuurilla, kirjoitimme auki sen, mitä olimme kokeneet ja jaoimme lukien kokemustekstit. Kirjoituksissa paljastui, mitä oli jäänyt kaikumaan kokemuksesta ja mikä oli oleellista teoksen kannalta. Silloin kun harjoittelimme englanniksi, kokemus muutti myös kieltänsä:

*"I don't remember the beginning
I don't remember the way or day i was born
Ann, christina, anna, sue, jennifer and jessica
Sonja have many kirsi and kaija and jari and mari
This is us
And everyone else
Play
Wuppiduu; Marry me John
Adagio. This is piano music played by me
Alegro is hard
And
Sametime it is more me
Push, fall, fill , feel me
Fade away
Those elephants
And again those old smiling and faiding elephants "*

-15.9.2016 työpäiväkirja

Runouteeni liittyy myös fragmentaarisuus. Fragmentaarisuuden voi määritellä katkonaiseksi, katkelmaiseksi ja epäyhtenäiseksi. Tunnistan fragmentaarisuuden niin työtapana, esityksen ja kirjoittamisen muotona. Kaikki tuotettu tieto on fragmentaarista ja näin kaikki ymmärrys on fragmentaarista ymmärrystä (Porkola, 2008, 183). Työskentelimme fragmentaarisesti ja teoksesta tuli työtavan seurauksena fragmentaarinen.

Välähdyksiä. Fragmenteista muodostui kuitenkin järjestys, joka ei ole järjellinen, narratiivinen tai kronologinen. ALL I HAVE LEARNED teoksen fragmenteista muodostui viimeisellä harjoitus viikolla score :

1)Edit Piaf: *Non, Je ne regrette rien* (loppu onkin alku)

2)Pimeys ja kallonmeri

3)Potretti ja esittely ” the year I was born..”

4)Halley'n komeetta ja peurajono kiertoradalla

5)Hyyt(8x tiukka, 8x löysä, 8 x oma)

6)Score ja nauru

7)Mian sankka sumu peittää jokaisen, kesken jonkun henkilökohtaisen (Anski ja savukone, Anna ja haavi, Essi ja pelastusrengas, Jenni peurana , Sonja ja puutarhatonttu, Ellu ja luiden kastelu, Tiina ja luuranko rakastelu ” and i will always love you”

8)UNISONO ja garage band

9)Arabesque ukulelen saattamana ” i am not old, i am not young ”

10)Mariachi band peruutus

11)potretti ja little sad story

12)liike ja nonsense puhe

13)UNISONO + puhe

14)peurajono luopuen sarvista ja äänestä

15)toisen ääriiviivat

16)adagio omaan tahtiin

17)onnellinen tai haikea lokkielefantti juoksee ja lentää

18)10 x kyykkyhyppy ilmaa halkoen

” In the end. Is this the end ? ”

kuvat fragmenteista ja niiden järjestäytymisestä. Tiina Santavuo

Muutos

Kaikkeen tähän, mitä taiteellispedagoginen työni ALL I HAVE LEARNED on tuonut mukanaan, kuuluu muutos. Haaveilu, kysyminen, tuntemattoman äärellä oleminen, henkilökohtaisuus, ruumiillisuus, fragmenttien yhdistäminen, kohtaaminen, prosessi ja yhdessä tekeminen muuttaa tekijöitensä. Tästä muutoksesta saattaa syntyä teos. Ja teos saattaa muuttaa katsojaansa. Koko ajan ovat muutosvoimat liikkeellä. Muutos on kuitenkin hankala ja samalla vääjäämätön. En aina hahmota muutosta. En itsessäni tai työssäni. Mikä muuttuu? Tarvitseeko muuttua? Mutta kaikki muuttuu koko ajan. Muutos on minulle henkilökohtaisella tasolla mutkikas, koska haluan itse muuttua ja muutosta, mutten haluaisi aina, että asiat ympärilläni muuttuisivat. Haluaisin olla ainut joka lähtee ja muuttuu. Huoh.

”Thmisellä on halu pysyä tutun piirissä, ja astuminen sen ulkopuolelle on haastavaa. Kun puhutaan taiteellis-pedagogisesta toiminnasta, on oltava valmis oppimaan eli muuttumaan. On luovuttava siitä, mitä tietää, saadakseen tilalle jotain uutta. Muutenhan sitä toistaisi vain sitä, mikä on oman tietoisuuden piirissä. Tämän kaltainen toiminta vaatii tekijöiltään myös sitä, että on valmis jakamaan prosessin muiden kanssa. Toisen kohtaaminen on jatkuvasti läsnä, niin itsessä, työryhmässä kuin niissä, joiden kanssa toimintaa kuten esityksiä jaetaan.”(Kajo, 2016, 150)

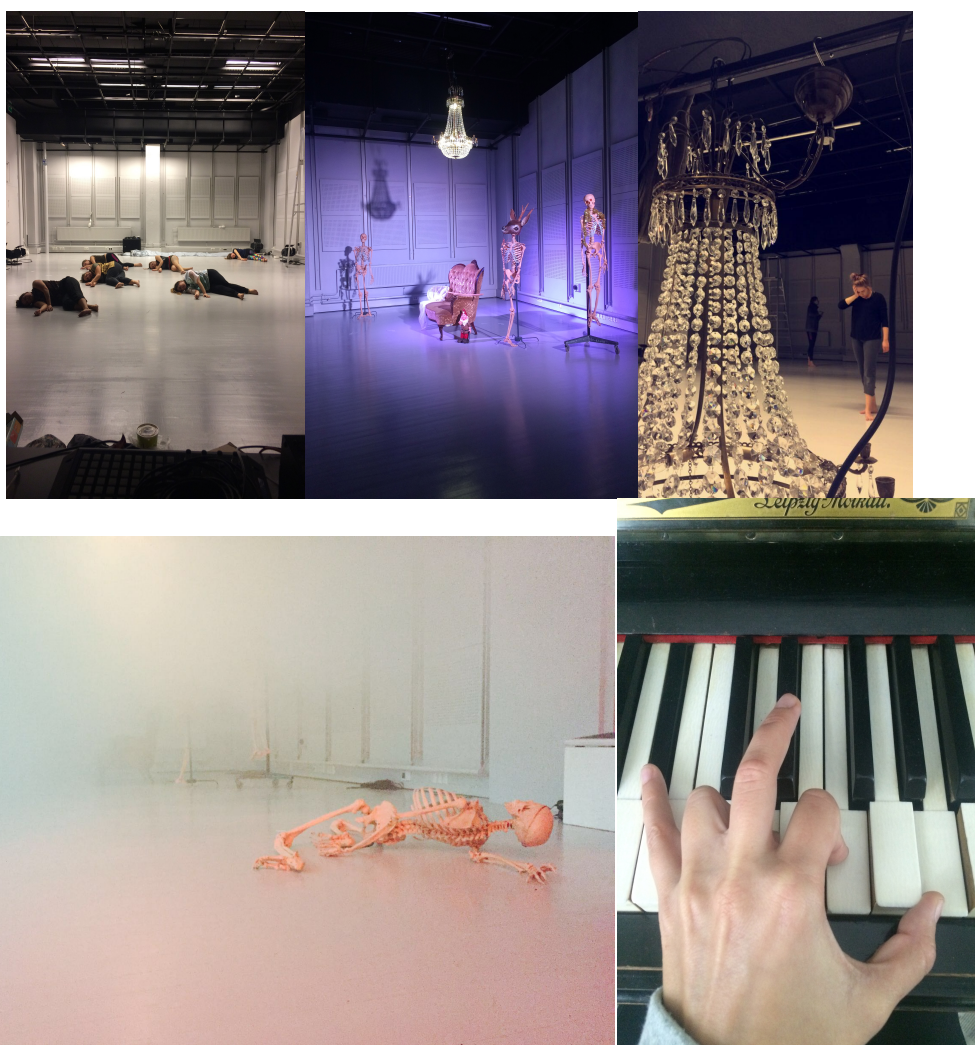
Haluanko työlläni muuttaa? Itseäni, tekijöitä, katsojia, työskentelytapaa, tapaa käsitellä tätä maailmaa? Yhteinen muutos, onko se samaan suuntaan katsomista? Muutoksella tuntuu olevan suunta, kurkotus ulospäin. Ja on lupa muuttua, minulla on jopa velvollisuus muuttua. Opin ja muutun kokoajan, jos haluan. Jos en halua muuttua, kuitenkin kaikki ympärilläni muuttuu ja näin muuttaa minua. Haluan kuitenkin olla itse aktiivinen muutoksen selässä ratsastaja, haluan ottaa haltuun muutoksen. Muutos luo tilaa uudelle, vanhasta on luovuttava. Ja tietämisestä.

Miksi taide on hyvä alusta muutokselle? Koska siinä ei ole mitään varmaa ja ollaan intuition ja ei-tietämisen äärellä. Teatteriohjaaja Eino Saari puhuu muutoksen tärkeydestä ja sen mahdollistamisesta muille, jota syntyisi tilaa jollekin uudelle joka ajattelulle tai totuudellisuudelle. Ja että teatterin tekeminen merkitsee hänelle ennustamatonta tapaa olla, toimia ja muuttua

yhdessä. (Saari, 2016, 103) Tuntuu siltä, että kaikessa on kysymys innosta, halusta, haaveista, tuntemattoman hyväksymisestä ja kohtaamisesta sekä muutoksesta.

*"Nothing is absolute,
everything changes,
everything moves,
everything revolutionizes,
all flies and goes"*

-Frida Kahlo

kuvat muutoksesta: Tiina Santavuo ja Anna-Liisa Parkkinen

ALL I HAVE LEARNED

Kaiken tämän jälkeen. ALL I HAVE LEARNED?

Mitä muuta olen oppinut kuin, että nautin haaveilusta, keräilystä, kokoon kutsumisesta, yhteisestä matkasta, teoksen muotoamisesta ja muutosvoimista. Mikä on taiteellis-pedagoginen ajatteluni? Olenko taiteilijapedagogi, tanssinopettaja, koreografi, ohjaaja, fasilitaattori, antropologi, shamaani vai ystävä? Onko millään tällä merkitystä, miten nimeän tai rajaan itsensä. Olen Tiina Santavuo, haluan tehdä teosprosesseja, jossa maailma, aika ja ihmiset tiivistyksen kohtaavat. Haluan luoda kauneutta ja kaaosta. Paljastaa. Haluan olla renessanssitaiteilija: tanssia, laulaa, soittaa, puvustaa, lavastaa, kuvata ja opettaa. Mutta tuntuu, että silti on jatkuvasti kysyttävä kuka olen tänään? Tämä kysyminen on herkullista ja uuvuttavaa.

Taiteellis-pedagogisesta ajattelusta

Olen pitänyt pedagogiaa jotenkin ulkopuolisen asiana omassa taiteellisessa tekemisessäni; opettaminen ja taiteen tekeminen on tuntunut kahdelta erilliseltä puolelta itsessäni. Ja toinen on aina jätettävä sivuun kun on tekemisissä toisen kanssa; pedagogiikka on toisten hyväksi ja taide omaksi hyväkseni. Että pedagogisuus olisi kärjistettynä: myöntymistä, kiltteyttä, mielipiteettömyyttä, muut etusijalle pistävää, oman taiteellisen kiinnostuksen sivuttamista ja taitojen opettamista.

Mutta juuri nyt, Teatterikorkeakoulun Tanssinopettajan maisteriohjelma opintojeni myötä sekä taiteellisen oppinnäytetyöni ALL I HAVE LEARNED aikana ja varsinkin tämän kirjallisen osion tutkimuksen avulla, olen löytänyt jotakin: ei ole mitään erillistä. Olen minä, olen kiinnostunut joka vuosi eri asioista ja saan etuoikeutetusti jakaa innostustani ja kutsua ihmisiä mukaan tutkimaan ja kysymään. Teen erilaisia tekoja, jotka ojentuvat pois itsestäni, kohti muita ja maailmaa. On hauskaa ja avartavaa jakaa sekä vaihtaa ajatuksia. Minulla on suunta kohti kohtaamiseen ja kuuntelemiseen. Olen kuitenkin myös itsekäs ja haluan asioita, jyrään, vaikka olen sitä ennen kuunnellut ja antanut lupauksen kaikkien yhteiselle päätökselle. Minulla on mielipiteitä ja joskus en jousta yhtään. Nautin olla ryhmän johtaja ja ohjaaja, viimeisen sanan sanoja. Ohjaaja Milja Sarkola pohtii: ”Mutta miksi viihdyn

niin hyvin tilanteessa , jossa rakennan jotain keksittyä muiden ihmisten kanssa minun ehdoillani tavallaan? Omaa roolia ei voi paeta, ja ne eksistentiaaliset kysymykset nousevat siitä, että ohjaajan työ on niin kiehtovaa ja nautinnollista ” (2016, 25). Minäkin nautin eniten siitä, kun asia, jonka äärellä ollaan, on oma kysymykseni, tarjoukseni, ehdotukseni; joka kuitenkin herättää uusia kysymyksiä muiden kanssa toimiessa. Vahvuuteni ja heikkouteni on sama: haluan olla etulinjassa.

Sarkola myös artikuloi ohjaajantyönsä tuottavan suurinta nautintoa elämässä, koska se on yksi tapa harjoitella elämistä ja ihmisten kanssa olemista (2016,24). Sarkolan ajatus yhdistyy tanssipedagogi Sue Stinsonin (2015) Teatterikorkeakoululla pitämään luennon näkökulmaan, että hän opettaa tanssitunneilla asioita, joita voi yhdistää suoraan elämään. Hän opettaa elämisen taitoa; tanssitunnilla opitut asiat kuten vaikka tasapaino, kaatuminen, ylösnouseminen ja parityöskentelyn voi laittaa isompaan mittakaavaan. Stinson sanoi, että ilman askelia ei pääse liikkumaan. Jos tanssin kautta kasvattaminen ja kohtaaminen on tätä, olen ohjannut: polvistumaan, kurkottamaan, hyppäämään, kaatumaan, nousemaan, kiertymään, kurottamaan, hengittämään, vaikuttamaan toisesta, koskettamaan, heittäytymään toisen armoille, ottamaan toinen omalle armolle, havainnoimaan tilaa ja tilanteita, näkemään silmillä ja kohdistamaan katsetta, tutkimaan, epäonnistumaan ja vaikkapa rakastamaan. Tanssi on metafora ja oppitunti elämälle.

Teatteripedagogit Riku Saastamoinen ja Irene Kajo käyvät kiinnostavan ja itselleni hyvin ajankohtaisen keskustelun yhteisessä artikkelissaan ”Normeista, tuntemattomasta ja taiteellis-pedagogisesta toiminnasta” (2016) . Saastamoinen puhuu taidepedagogiikasta harhailuna, etsimisenä ja sietämisenä. Taiteilijan ja taideopettajan työhön kuuluu oman normiston haastamista, jolloin pitää tarkastella uudelleen välttämättöminä pitämiään asioita. Virhe mahdollistaa muutoksen ja tällöin voimme ohittaa sen tai sitten pysähtyä. (Saastamoinen, 2016, 142-144) Kajo pohtii vaikeutta olla lojaali sille, mitä haluaa tehdä, mutta silti samalla tekijänä hän toivoisi, että voisi jakaa jotakin toisten kanssa. Pedagogiikan ydin on toisen kohtaamisessa; joko tekijän ja toisen tai esiintyjän ja katsojan välisen suhteen pohtiminen. Toinen tulee ottaa huomioon prosessin aikana, eikä sitä asiaa voi sivuuttaa. (Kajo,

2016, 145, 148) Saastamoisen ja Kajon vuoropuhelu saa minut innostumaan taiteellis-pedagogisen tapahtuman ihmettelystä ja muutosvoimaisesta tapahtumisesta.

”Ajattelen tällä hetkellä, että taiteellis-pedagoginen toiminta on enemmän kuin taiteen opettamista. Se on taiteen tekemistä yhdessä, tekemisen ehtojen tai puitteiden määrittelyä, tapahtuvan havaitsemista, potentiaalisuuksien aistimista, oman kokemusmaailman kasvamista ja joskus myös transformoitumista. Taiteellis-pedagoginen toiminta pohjaa tekijöiden maailmasuhteeseen, oppimiskäsitykseen ja taidenäkemykseen. Nämä peruskäsitykset tarjoavat suuntia, mutta eivät tuota ratkaisua, ja niiden jakaminen on aina vajavaista.” (Saastamoinen 2016, 149-150)

Olen muuttunut opinnäytetyöni ALL I HAVE LEARNED teosprosessin myötä. En ole enää sama kuin elokuussa 2016. Olen rauhallisempi ja varmempi siitä, että olen kulkemassa oikeaan suuntaan. Tuntuu koko ajan enemmän, että olen löytänyt tapani olla tässä maailmassa ja muiden kanssa. Taiteellis-pedagoginen toiminta on sitä, mitä olen koko elämäni jollakin tavalla hamuillut. Ja nyt jatkan sitä kohti kurottautumista entistä intohimoisemmin ja varmemmin. Pedagogiikka on koko ajan mukanani, se on tapa ajatella, katsoa, kohdata, puhua, kokea ja toimia. Pedagogiikka ei ole vaikenemista tai myhäilyä tai kompromisseja. Saan epäonnistua. Pitää hyväksyä, ettei tiedä ja ettei tarvitse olla perillä. On annettava mahdollisuus itselle, toisille ja muutokselle. Olla intohimoinen, kiinnostunut, vapaa, mutta sitoutunut. Kysyä, odottamatta vastausta. Kohdata ja kuunnella. Miettiä millaista ihmis- ja maailmankuvaa haluaa tuoda omilla valinnoillaan esiin. Uskaltaa olla henkilökohtainen, tosi ja auki. Tässä on oma manifestini teokselle, taiteellis-pedagogiselle tapahtumiselle ja elämälle:

”Ole karnevaali, festivaali, monumentti

Mutta älä ole yleinen

YLLÄTÄ

Ei yhtään turhaa kappaletta, ei tarvitse täyttää

Ole uusi joka kerta

Ota kantasi; ilman politiikka

Paljasta

vanhaa tai tuntematonta”

In the end. Is this the end.

Nyt se poeettinen lopetus.

Tämä kaikkihan on jo päättynyt 26.10.2016, mutta samalla se ei pääty koskaan.

(afterword:

this is us and everyone else, moving in unison side by side but other movers/lovers/mothers, can not ever fully understand what truly moves you, 1981-1995 and all the other orbits, different shades of forest green did not come true but there is some velvet and invisible confetti storm celebrating our tautology, i am not old

i am not young

i am something you do not know about

i am a festival

carnival for three

i am a festival

there is a flyer inside of me

i sleep with the mountain goats they take their crowns of when the night comes

i throw my accordion to save some boats

sparrow of paris

in a strange land

ends her symphony

did I imagine all, did I imagine all, did I imagine all

and again those old smiling and fading elephants.

this is the snow globe, shake it and there is an explosive beginning or a mellow goodbye.)

In the end. Is this the end ?

-Tiina Santavuo

kuvat: Aapo Juusti / ALL I HAVE LEARNED 19.10.2016

LÄHTEET

Gros, F. 2015. Kävelyn filosofiaa. Tallinna: Basam Books

Hulkko, P. 2010. Liha tiskiin ja ruumiita permannolle. Teoksessa Ruuskanen, A (toim.) Nykyteatterikirja -2000-luvun uusi skene. Helsinki: Like Kustannus Oy, 117-134

Kallinen, A. 2016 . Kysymyspohja. Teoksessa Kallinen, A ja Vuori, E-T (toim.) Nykyesityksen prosesseja –Tekijähaastattelukirja. Helsinki: Taideyliopiston Teatterikorkeakoulu ja tekijät 2016, 13

Kajo, I. 2016. Normeista, tuntemattomasta ja taiteellis-pedagogisesta toiminnasta. Teoksessa Hämäläinen, S. Tanssi yliopistossa. Kirjoituksia uuden koulutus- ja tutkimusalan muotoutumisesta. Helsinki: Taideyliopiston Teatterikorkeakoulu ja tekijät 2016, 141-152

Muilu, E.2016. Teoksessa Kallinen, A ja Vuori, E-T (toim.) Nykyesityksen prosesseja –Tekijähaastattelukirja. Helsinki: Taideyliopiston Teatterikorkeakoulu ja tekijät 2016 , 26-36

Murtomaa, L. 2016. Teoksessa Kallinen, A ja Vuori, E-T (toim.) Nykyesityksen prosesseja –Tekijähaastattelukirja. Helsinki: Taideyliopiston Teatterikorkeakoulu ja tekijät 2016 ,106-119

Mäkelä, P. 2008. Realistisen taiteen manifesti. Teoksessa Todellisuuden tutkimuskeskus. Ei-yymmärtämisen eteisessä. Vaajakoski: Gummerus Kirjapaino Oy,193-201

Numminen, K. 2016. Teoksessa Kallinen, A ja Vuori, E-T (toim.) Nykyesityksen prosesseja –Tekijähaastattelukirja. Helsinki: Edita Prima oy, Taideyliopiston Teatterikorkeakoulu ja tekijät 2016, 52-64

Prignitz-Poda, H. 2003. Frida Kahlo – the painter and her work. Leipzig: Schimmer /Mosel.

Porkola, P. 2014. Esitys tutkimuksena – näkökulmia poliittiseen, dokumentaariseen ja henkilökohtaiseen esitystaiteessa. Helsinki: Acta Scenica 40

Porkola, P. 2008. Perunankuoret lentävät viattomien uniin. Teoksessa Todellisuuden tutkimuskeskus. Ei-yymmärtämisen eteisessä. Vaajakoski: Gummerus Kirjapaino Oy, 181-191

Saari, E. 2016. Teoksessa Kallinen, A ja Vuori, E-T (toim.) Nykyesityksen prosesseja –Tekijähaastattelukirja. Helsinki: Taideyliopiston Teatterikorkeakoulu ja tekijät 2016, 91-105

Saastamoinen, R. 2016. Normeista, tuntemattomasta ja taiteellis-pedagogisesta toiminnasta. Teoksessa Hämäläinen, S. Tanssi yliopistossa. Kirjoituksia uuden koulutus- ja tutkimusalan muotoutumisesta. Helsinki: Taideyliopiston Teatterikorkeakoulu ja tekijät 2016, 141-152

Santavuori, R. 2008. Oranssin värinen t-paita. Teoksessa Todellisuuden tutkimuskeskus. Ei-yymmärtämisen eteisessä. Vaajakoski: Gummerus Kirjapaino Oy, 71-96

Silvennoinen, T. 2008. Aidattu ymmärrys. Teoksessa Todellisuuden tutkimuskeskus. Ei-yymmärtämisen eteisessä. Vaajakoski: Gummerus Kirjapaino Oy, 137-156

Sarkola, M. 2016. Teoksessa Kallinen, A ja Vuori, E-T (toim.) Nykyesityksen prosesseja –Tekijähaastattelukirja. Helsinki: Taideyliopiston Teatterikorkeakoulu ja tekijät 2016, 14-25

Vuori, E-T. 2008. Tajunnan ensimmäinen huone. Teoksessa Todellisuuden tutkimuskeskus Ei-yymmärtämisen eteisessä. Vaajakoski: Gummerus Kirjapaino Oy, 13-32

Internet lähteet

Kirkkopelto, E. 2004. Yleistetyn antropomorfismin manifesti.

Haettu 1.2.2016

<http://toisssatiloissa.net/yleistetyn-antropomorfismin-manifesti/>